

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد اداری

گزارش ویژه

ارزیابی آسیب پذیری های پروسه توريد و عرضه مواد نفتی و گاز مایع در برابر فساد اداری

کابل

سنبله 1395

محتویات

4	1. خلاصه
6	2. مقدمه
6	3. میتودولوژی
8	4. چارچوب حقوقی پروسه
8	4.1. قانون اساسی 1382
9	4.2. قانون تصدی های دولت 1370
9	4.3. اساسنامه تصدی - ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع سال 1366
10	4.4. قانون سرمایه گذاری خصوصی در افغانستان سال 1384
10	4.5. قانون گمرکات سال 1384
11	4.6. قانون ستندرد ملی افغانستان سال 1392
12	4.7. پالیسی نفت و گاز مایع شماره 3 مورخ 1386
13	4.8. مصوبات و پالیسی های مقطعی شورای وزیران
15	5. رهبری و مدیریت پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع
15	5.1. ادارات دخیل و نقش آنها در پروسه
16	5.2. شباهت وظیفه ای میان برخی ازین ادارات
17	5.3. ناسازگاری ساختار تشکیلاتی با حجم کار در برخی ادارات فوق الذکر
17	5.4. کمبود منابع بشری مسلکی در اکثریت واحد های محلی دخیل در این پروسه
18	5.5. ظرفیت پایین کارمندان ادارات دخیل در پروسه
18	5.6. کم بود تجهیزات و افزار لازم کاری در ادارات فوق الذکر
19	5.7. عدم تعادل مسئولیت ها و صلاحیت های کارمندان ادارات محلی
20	6. اجراء حقیقی پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع
21	6.1. قرارداد مواد نفتی و گاز مایع
22	6.2. انتقالات/ ترانسپورت
22	6.3. ارائه خدمات بندری توسط ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع
25	6.4. آزمایش کیفیت
28	6.5. اخذ محصولات گمرکی
29	6.5.1. قاچاق مواد نفتی از مرز های کشور
30	6.5.2. معافیت های مالیاتی در گمرکات افغانستان
34	6.6. عبور از ترازوی وزارت فواید عامه
35	6.7. عبور از شاهراه های افغانستان جهت رسیدن به شهرهای مورد نظر
36	6.8. محصول ته جایی شاروالی ها
36	6.9. توزیع به تانکهای تیل

37.....	6.10. قیمت گذاری و نظارت بر فروش مواد نفتی و گاز مایع در بازار
38.....	7. نتیجه گیری و سفارشات
38.....	7.1. نتیجه گیری
38.....	7.2. سفارشات
45.....	8. منابع
46.....	9. ضمیمه (1)
47.....	10. ضمیمه (2)

1. خلاصه

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری، پروسه تورید مواد نفتی و گاز مایع را در حالی آسیب شناسی میکند که طی بیش از یک دهه اخیر، مردم افغانستان از موجودیت مواد نفتی و گاز مایع کم کیفیت که از یکسو سبب آلودگی محیط زیست و از سوی دیگر باعث تخریب ماشین عراده جات مردم و در کل زیان اقتصادی کشور گردیده است، به شدت رنج می کشند.

هیئت مؤلف کمیته نظارت و ارزیابی، جهت دست یافتن به معلومات دقیق در زمینه، علاوه بر مطالعه اسناد حقوقی و اداری مرتبط به پروسه، مصاحبه ها، جلسات گروهی و مشورتی، از شعبات مؤلف در بخش های گمرک های سرحدی آقینه، حیرتان، تورغندی، اسلام قلعه و گمرک های ولایتی و ولایات بلخ، هرات، کابل نیز دیدار نموده شیوه اجراءات کارمندان شعبات مختلف دخیل در پروسه را مشاهده نموده اند.

یافته های ارزیابی نشان میدهد که ناهمخوانی قوانین و مقررات موجوده در بخش تورید مواد نفتی و گاز مایع با تحولات اخیر کشور به ویژه شکل گیری نظام اقتصاد بازار مطابق قانون اساسی، قانون ستندرد ملی، دخیل بودن حدود 15 اداره حکومتی در پروسه و عدم موجودیت یک رهبری پذیرفته شده میان آنها، بی تفاوتی حکومت در قبال سرنوشت قانون تصدی های دولت که در مغایرت با قانون اساسی کشور است، عدم تجهیز نهاد های دخیل در پروسه با افزار و تجهیزات کاری لازم در بنادر کشور از جمله گمرکات، اداره ملی ستندرد، اعمال فشار و تهدیدات زورمندان محلی، ظرفیت پائین منابع بشری، نبود سیستم های مدرن و سکترهای بزرگ در دروازه های بنادر و ضعف میکائیزم های کنترول بالای کارمندان ادارات، آسیب پذیری هایی اند که فرصت های انواع فساد اداری، قاچاق مواد نفتی بی کیفیت، جعل و تزویر، و سایر قانون شکنی های گسترده را در پروسه تورید مواد نفتی و گاز مایع را فراهم نموده، باعث رشد مافیای مواد نفتی و گاز مایع در کشور شده است. نقض فقره 2 ماده 21 قانون ستندرد ملی توسط مصوبه 45 شورای وزیران مبنی بر استرداد مواد نفتی بی کیفیت در حالیکه قانون ستندرد ملی در ماده متذکره محو مواد بی کیفیت را پیشبینی کرده است، از نمونه های بارز قانون شکنی و نادیده گرفتن قوانین در مصوربات شورای وزاران و مداخله مافیای مواد نفتی و گاز مایع در تصامیم این شورا است. در کل ارزیابی نشان میدهد که آسیب پذیری های این پروسه در برابر فساد اداری بسیار جدی و گسترده است و در عقب این همه دست های بزرگ مافیای مواد نفتی در داخل و خارج کشور و حتی در میان حکومت نیز قرار دارند.

ارزیابی نشان میدهد که در طول چهارده سال گذشته تلاش موثری برای اصلاح و بهبود این نهاد ها به ویژه ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع صورت نگرفته است. مصاحبه دهندگان به این باور اند که، بی تفاوتی حکومت در جهت اتخاذ تصمیم مبنی بر فعال شدن این تصدی و یا تغییر آن به شرکت دولتی یکی از عوامل بازدارنده انکشاف و اصلاح این نهاد انتفاعی بوده است. به قول رئیس جدید این نهاد، علاوه بر اینکه ریاست تصدی مواد نفتی در حدود یک دهه اخیر، منحصیث یک نهاد انتفاعی نتوانسته مصارف اداری اش را از منابع عایداتی خویش بدست آورد؛ همین اکنون در حدود 4 میلیارد افغانی مقروض است. ارقام بدست آمده از این نهاد نشان میدهد که تنها در سال 1394 از مدرک خدمات باید 21.3 میلیون دالر جمع آوری میشد. اما از این میان فقط 229 میلیون افغانی (معادل 3.34 میلیون دالر امریکایی) جمع آوری شده و بقیه مبلغ 17.96 میلیون دالر در همین سال (1394) حیف و میل شده است. اسناد و مدارک نشان میدهند که اکثریت مطلق کارمندان این نهاد افراد غیر واجد شرایط بوده حتی بقول رئیس جدید آن، بیش از 10 عضو یک خانواده کارمند آن هستند. رئیس جدید این نهاد که در اواخر سال 1394 به این سمت معرفی شده است بعد از یک سلسله اصلاحات بسیار ابتدایی توانسته است عواید این نهاد را به قول خودش از 650% افزایش دهد. این امر بیانگر، وجود فساد گسترده در گذشته این نهاد است که تا اکنون در تار و پود آن ریشه دوانیده است.

ارزیابی نشان میدهد که آسیب پذیری های فوق الذکر فرصت های هدر شدن بخش بزرگی از عواید گمرکی کشور را، بدلیل عدم شفافیت، استخدام سلیقه ای افراد وابسته به حلفات خاص، فرار از مالیات، قاچاق، و گستردگی انواع فرصت های فساد اداری گردیده اند. ارقام بدست آمده از معینیت گمرکات کشور نشان میدهد که تنها در سال 1394 مواد نفتی تجارتي محصول شده 0.758192 میلیون تُن بوده است، در حالیکه رقم ثبت شده مواد نفتی تجارتي وارد شده در سال

1394 در ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع 1.495291 میلیون تُن میباشد. تفاوت این رقم نشان میدهد که در سال 1394 فقط از درک محصول گمرکی مواد نفتی تجارتی بیشتر از 70.76 میلیون دالر امریکایی حیف و میل شده است. یکی از مقام های بلند پایه ادارات دخیل در پروسه که به گمرک زابل کشور ایران که در جوار گمرک میل 78 ولایت فراه قرار دارد بحیث هیئت سفر کرده بود، میگوید که حدود 84000 تن تیل اضافه تر از ثبت گمرکات افغانستان در گمرک آنها ثبت شده بود که بدون اسناد و طی مراحل گمرکی از این مرز وارد کشور شده است. علاوه برآن، از گمرک آن سوی مرز پرسیده اند که چقدر تن تیل بی کیفیتی که از سوی اداره ملی ستندرد رد شده بود، در گمرک شما ثبت شده است؟ آنها در پاسخ به این سوال میگویند حتی یک لیتر تیل بی کیفیت که از سوی افغانستان رد شده باشد پس به ایران بر گردانیده نشده است.

همچنان مصاحبه دهندگان نگرانی شان را در رابطه سوء استفاده از مواد نفتی معافی به نیروهای نظامی بین المللی و ملی در گزارش مطرح نمودند که شامل تبادل مواد نفتی بیکیفیت (که بدون آزمایش کیفیت وارد میشود) با مواد نفتی تجارتی با کیفیت (آزمایش شده) تبدیل و به نیروه های نظامی بین المللی و ملی، تسلیم داده میشود. مقدار معیین مواد نفتی معافی توريد شده در سال 1394 از سوی معینیت گمرکات بصورت کامل در اختیار کمیته نظارت و ارزیابی قرار داده نشد، اما به اساس معلومات ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع 0.378989 میلیون تُن مواد نفتی معافی در همین سال (1394) توريد شده است که تنها محصول گمرکی آن مبلغ 36.38 میلیون دالر امریکائی میشود.

وزارت مالیه کشور این موضوع را که مواد نفتی معافی عنوانی نیروهای بین المللی و ملی بصورت غیر قانونی به بازار عرضه شده بجدیت تحلیل و بررسی نموده مبتنی برآن، طرحی را عنوانی نیروهای بین المللی ارائه نموده است که نیروهای بین المللی محصول گمرکی را در گمرکات محلی بپردازند و بعد از طی مراحل کامل آن پول شان را از مرکز (وزارت مالیه) مطالبه و حصول نمایند. برداشت کمیته نظارت و ارزیابی از خلال جلساتی که با رهبری نیروهای ماموریت حمایت قاطع (RS) و وزارت مالیه داشت این بود که طرح متذکره از سوی هر دو جابج حکومت افغانستان و نیروهای بین المللی مورد استقبال قرار گرفته است. اما اینکه طرح متذکره تا اکنون عملی نگردیده سوال برانگیز است.

ارزیابی نشان میدهد که ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع به اصلاحات بسیار گسترده در تمامی ابعاد به شمول اسناد حقوقی، ساختار تشکیلاتی، منابع بشری، تجهیزات و افزار کاری، سیستم های اداری و حتی تجدید نظر در مسئولیت ها و صلاحیت ها دارد. بهمین ترتیب اداره ملی ستندرد تا هنوز قادر به خود کفایی و معرفی ستندرد های لازم بنوده و نیازمند اصلاحات سیستماتیک، تجهیزات، ظرفیت سازی و غیره میباشد. گمرکات کشور از بابت فعال نبودن سکنرها، منابع بشری کم و ضعف ظرفیت و تعهد، حمایه سیاسی و امنیت و امنیت جان کارمندان شان رنج می کشند که ناشی از این آسیب پذیری ها سالانه به صد ها میلیون افغانی را از دست میدهند.

در اخیر سفارشات گزارش بیشتر متمرکز به طرح، اصلاح، تعدیل، و تطبیق درست قوانین و مقررات، اصلاحات و نهادینه سازی ساختار های اداری، میکانیزه سازی هماهنگی میان ادارات دخیل در پروسه، کنترول و نظارت بر عمل کرد کارمندان و نحوه استخدام آنها، تجهیز و فعال سازی شعبات بندری ادارات دخیل با افزار و تجهیزات مدرن، و تقویه و مدرن سازی سیستم های اداری پروسه می باشد.

2. مقدمه

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری، پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع را در حالی آسیب شناسی میکند که طی یک دهه اخیر، مردم افغانستان از موجودیت مواد نفتی و گاز مایع بی کیفیت که از یکسو سبب آلودگی محیط زیست و از سوی دیگر باعث تخریب ماشین عراده جات مردم و در کل زیان اقتصادی کشور گردیده است، به شدت رنج میبرند. مدیریت و تنظیم امور مواد نفتی و گاز مایع یومیه پیچیده تر میشود و ادعاهای وجود دارند که افغانستان بازار تیل های بیکیفیت شده است. مسئله سوء استفاده از معافیت گمرکی توريد مواد نفتی به نیروهای بین المللی، و وزارت های امور داخله و دفاع کشور نیز صدهای را بلند کرده است، و شفافیت روند قرارداد مواد نفتی ارگانهای امنیتی تا هنوز قناعت بخش نیست.

برغم اینکه افغانستان یک کشور سرشار از گاز مایع و مواد نفتی میباشد، اما تا هنوز این کشور قادر به استخراج و بهره برداری معادن نفت و گاز نشده است. این امر باعث شده تا سالانه ده ها هزار تن مواد نفتی را سکتور خصوصی از کشور های مختلف صادر کننده نفت و گاز به ویژه کشور های همسایه شمال و غرب، وارد کشور نمایند.

نیاز مردم افغانستان به مواد نفتی وارداتی و مصارف هنگفت مواد نفتی توسط قوت های نظامی با توجه به افروخته بودن شعله جنگ، توجه عرضه کنندگان مواد نفتی را به این کشور مبذول داشته است. این در حالیست که گمرکات افغانستان علاوه بر اینکه با افزار، زیر بناها و تجهیزات لازم گمرکی جهت کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع مجهز نیستند، ضعف مدیریتی ادارات تنظیم کننده امور توريد مواد نفتی و گاز مایع فرصت های خوبی را برای فساد گسترده در این سکتور فراهم نموده است. علاوه بر اینکه سالانه مردم افغانستان شاهد نوسانات زیاد در قیمت نفت و گاز میباشد و بار آنرا بدوش میکشند، از نبود مواد باکیفیت و کم کاری های ارگانهای دخیل در زمینه نیز تحت تأثیر قرار میگیرند. همین اکنون که قیمت مواد نفتی در سراسر کشور های دنیا به افت چشمگیری مواجه شده است، اما در افغانستان بر قیمت نفت و گاز چندان تغییری وارد نشده است.

تجار و فعالان حوزه مواد نفتی و گاز مایع، فساد اداری را یکی از عوامل برجسته بلند بودن قیمت مواد نفتی و گاز مایع و کم کیفیت بودن آن، عنوان کرده اند. تمرکز ارزیابی آسیب پذیری های پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع در برابر فساد اداری بر این خواهد بود که زمینه ها و فرصت های فساد را در این پروسه به تحلیل و ارزیابی گرفته، علی الرغم اینکه آسیب پذیری های پروسه را در برابر فساد شناسایی نماید، بتواند با ارائه سفارشات توجه ادارات مسئول را برای مهار سازی آن فرصت ها از پروسه مبذول دارد.

مسئله مواد نفتی و گاز مایع در یک کشور از اهمیت نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و مهمتر از همه محیط زیستی برخوردار است. علاوه براینکه مواد نفتی و گاز مایع از ضروریات اولیه حیاتی برای مردم کشور محسوب میشود، بهمین پیمانها و حتی بیشتر از آن به دولت نیز مبرمیت دارد. حفاظت محیط زیست همزمان با فعال بودن چرخه اقتصاد کشور در یک بستر مناسب امنیت و آرامش فقط و فقط مرهون مدیریت درست و سالم انرژی بصورت کل به ویژه در وضعیت فعلی روند توريد و توزیع مواد نفتی و گاز در کشور است. با توجه به اهمیت موضوع و ضمن شکایات گسترده مردم افغانستان در رابطه به کیفیت مواد نفتی، قاچاق، معافیت گمرکی و سایر مسایل مرتبط به آن، توجه کمیته نظارت و ارزیابی را بخود معطوف داشته مصمم به راه اندازی این آسیب شناسی شد.

3. میتودولوژی

ارزیابی آسیب پذیری های معروض به فساد اداری (VCA) وسیله شناسایی و تشخیص انواع و اشکال مروج فساد، منابع، پیامدها، تخمین میزان آن و آسیب پذیری های پروسه در برابر فساد اداری میباشد. هدف اصلی ارزیابی (VCA) کمک به ادارات ذیربط برای بهبود روند کار و ایجاد اصلاحات در شیوه مدیریت و سازمان دهی پروسه است.

ارزیابی آسیب پذیری های پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع در برابر فساد اداری پس از یک مطالعه وسیع و همه جانبه اسناد رسمی، حقوقی، اداری، گزارشات رسانه ای، گزارشات پژوهشی منتشره در رابطه به مواد نفتی و گاز مایع در افغانستان و مصاحبه های مقدماتی با معلومات دهندگان کلیدی به شمول مسئولین درجه اول و دوم ادارات دولتی دخیل در روند مدیریت پروسه، برنامه ریزی شده است.

طرح مفصل این ارزیابی، مشمول شناسائی ادارات و شرکای کاری دخیل در پروسه، جمع آوری و مطالعه اسناد حقوقی و اداری مربوطه به شمول دوسیه های نمونه ای از جریان اجراءات حقیقی پروسه، نقشه مراحل و قدمه های پروسه، کتگوری سازی و تعیین گروپ های مورد نظر در مصاحبه ها، طرح پرسشنامه های اختصاصی مطابق کتگوری و گروپ های مورد نظر در مصاحبه ها، می باشد.

در این ارزیابی با حدود 120 تن از افراد شامل کتگوری های رهبری ادارات مربوطه (وزیر، معین، رئیس/ معاون اداره مستقل، رئیس عمومی)، مدیران سطوح میانه ادارات دخیل در پروسه ی توريد (بشمول آمرین، مدیران عمومی، نمایندگان محلی در ولایات و بنادر)، کارمندان خط مقدم عرضه خدمات از تمامی ادارات مربوطه (به شمول مدیران و کارمندان مسلکی)، شرکت های توريد کننده مواد نفتی و گاز مایع، مسئولین پالایشگاه مواد نفتی، مصاحبه انجام شده است. علاوه بر آن، هیئت کمیته نظارت و ارزیابی برغم راه اندازی جلسات و فوکس گروپ ها، مشاهدات مستقیم شان را در تمامی مراحل پروسه به شمول دیدار از نقطه صفری تا توزیع مواد نفتی و گاز مایع در تانک های تیل شهرهای کابل، هرات و مزار شریف انعکاس و رویداد نویسی کرده اند.

هیئت کمیته نظارت و ارزیابی به منظور دست یافتن به نتایج مطلوب، موثق و مدار اعتبار، منابع معلوماتی و شیوه های جمعآوری معلومات را گسترده تر ساخته، تلاش نمود تا از منابع مختلف معلوماتی در پروسه استفاده نماید.

4. چارچوب حقوقی پروسه

در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع اسناد تقنینی به شمول قوانین، مقررہ ها، لوايح، طرز العمل ها، پالیسی ها، فرامین و مصوبات زیادی ارتباط دارند. هیئت کمیته نظارت و ارزیابی تلاش نموده تا اکثریت اسناد تقنینی مرتبط به این پروسه را مطالعه و موارد آسیب پذیری آنها را روشن سازد. اما بدلیل محدودیت این ارزیابی به جزئیات زیاد آن وارد نشده، برخی از آسیب پذیری های چارچوب حقوقی پروسه در گزارش انعکاس داده شده است. در حال حاضر، روند توريد مواد نفتی و گاز مایع در کشور توسط اسناد تقنینی و پالیسی های آتی اداره و مدیریت میشوند:

- أ. قانون اساسی افغانستان 1382
- ب. قانون تصدی های دولتی سال - 1366 با آن
- ج. اساسنامه تصدی مواد نفتی و گاز مایع سال 1370 با تعدیل آن
- د. قانون سرمایه گذاری خصوصی در افغانستان سال 1384
- ه. قانون گمرکات سال 1384
- و. قانون ستندرد ملی افغانستان سال 1392
- ز. قانون نفت و گاز سال 1387
- ح. پالیسی مواد نفتی و گاز مایع شماره 3 سال 1386
- ط. مصوبه شماره 45 سال 1392 شورای وزیران
- ی. مصوبه شماره 9 مورخ 4 جوزای 1393

4.1. قانون اساسی 1382

قانون اساسی افغانستان در ماده دهم چنین صراحت دارد: " دولت، سرمایه گذاری ها و تشبثات خصوصی را مبتنی بر نظام اقتصاد بازار، مطابق به احکام قانون، تشویق، حمایت و مصونیت آنها را تضمین می نماید". علاوه برآن در ماده 13 ذکر است: "دولت برای انکشاف صنایع، رشد تولید، ارتقای سطح زندگی مردم و حمایت از فعالیتهای پیشه وران، پروگرامهای مؤثر طرح و تطبیق می نماید."

به اساس ادعای تجار و سرمایه گذاران مواد نفتی و گاز مایع، ماده دهم قانون اساسی افغانستان به صورت درست عملی نشده است. ماده 10 قانون اساسی نظام اقتصادی افغانستان را "اقتصاد بازار" انتخاب کرده؛ اما تسهیلات و زیر بنای اقتصاد بازار را جهت ترغیب و تشویق سکتور خصوصی، شرکت های توريد مواد نفتی و گاز مایع فراهم نکرده است. آنها غفلت و بی اعتنائی مسئولین بلند پایه دولتی را در برابر تطبیق قانون و مهمتر از همه دست داشتن مقام های ارشد دولتی و سیاسیون را در تجارت مواد نفتی و گاز مایع، از عوامل اصلی عدم تطبیق بخش دوم این ماده قانون اساسی کشور عنوان میکنند.

سرمایه گذاران در سکتور مواد نفتی (به ویژه کسانی که پالایشگاه های مواد نفتی را تأسیس کرده بودند) به این باور اند که دولت نه تنها زمینه های لازم انکشاف سکتور خصوصی را در این عرصه مهیا نکرده، بل بدلیل دست داشتن مقام های دولتی در تجارت مواد نفتی و گاز مایع موانع گسترده ای را در مسیر آنها ایجاد کرده تا فرصت های رقابت را محدود ساخته تجارت مواد نفتی و گاز مایع را انحصاری سازند. آنها مصوبه شماره 45 مورخ 5 حوت 1392 شورای وزیران مبنی بر منع قرارداد توريد تیل خام در افغانستان را نقض صریح ماده دهم و ماده سیزدهم قانون اساسی کشور عنوان کرده و دلیل اصلی رقابت های ناسالم موجود در روند توريد مواد نفتی و گاز مایع را ناشی از نا توانی دولت در جهت مدیریت سالم و نظارت از بازار مواد نفتی و گاز مایع میدانند. به باور آنها، پالیسی های ناسالم دولت در بخش مواد نفتی باعث شده؛ تا میلیون ها دالر سرمایه گزاری شده در عرصه تأسیس این پالایشگاه ها راکد، صد ها کارگر این پالایشگاه ها بیکار و میلیون ها دالر به مردم افغانستان از مدرک بهای بلند مواد نفتی صدمه وارد شود. اما برخی از توريد کنندگان مواد نفتی به این باور اند که مالکین این پالایشگاه ها با استفاده سوء از این پالایشگاه ها، مواد نفتی بی کیفیت را وارد نموده با پتروال A-92 مخلوط کرده بدون تصفیه به بازار عرضه می کردند. در کل آنچه مهم است اینکه می بایست دولت مطابق مصوبه فوق الذکر هیئت تخنیکي را جهت تثبیت ظرفیت و توانائی این

پالایشگاه ها توظيف نموده به رفع نواقص آنها می پرداخت تا از رکود این پالایشگاه ها جلوگیری و زمینه فعالیت مجدد آنها مساعد میگردد که متأسفانه طی سه سال گذشته در این راستا اقدام نشده است.

4.1.1. آسیب پذیری

عدم موجودیت مقررہ جامع پیرامون تأسیس پالایشگاه های مواد نفتی و گاز مایع علاوه بر اینکه باعث تصویب مصوبه های خلاف قانون اساسی شده، 8 پالایشگاه مواد نفتی و گاز مایع در کشور را نیز راکد کرده است.

4.1.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع مقررہ جامعی را بمنظور تأسیس پالایشگاه های تصفیه مواد نفتی و فعال سازی مجدد پالایشگاههای موجود طرح و جهت طی مراحل به مراجع مربوطه محول نماید.

- ضرب الاجل: 30 عقرب 1395

4.2. قانون تصدی های دولت 1370

قانون تصدی های دولت منتشره جریده رسمی شماره 743 مورخ 3 ثور 1370 مبتنی بر ارزشهای اقتصاد پلان شده وضع شده است. در قانون اساسی کشور برای این قانون مبنی وجود ندارد. بناءً، ماده اول این قانون منظور از طرح و توشیح آنرا چنین توضیح نموده است: "این قانون به منظور تحکیم انکشاف اقتصادی سکتور دولتی و تنظیم امور تصدی های دولت وضع گردیده است." با تصویب و توشیح قانون اساسی افغانستان در سال 1382 نظام اقتصاد بازار منحصیث اصل اقتصادی پذیرفته شد. مصاحبه دهندگان به ویژه آگاهان حقوقی به این باور اند که برخورد و طرز نگاه حکومت افغانستان در این 15 سال اخیر در رابطه به تصدی ها متزلزل بوده و نتوانسته در زمینه انحلال و یا ابقای تصدی ها در مطابقت با روحیه قانون اساسی 1382 تصمیم درست اتخاذ نماید. مصاحبه دهندگان به ویژه سکتور خصوصی به این باور اند که ادامه کار تصدی ها مبتنی بر این قانون باعث شده تا تصدی های دولتی به شمول مواد نفتی و گاز مایع، به مراکز فساد اداری مبدل گشته، زمینه های حیف و میل دارای های دولت را به افراد و اشخاص و کارمندان آنها فراهم سازد.

تحلیل گران اقتصادی که کشور به این باور اند که برغم روشن بودن نظام اقتصاد بازار در قانون اساسی کشور دولت افغانستان بدلیل اینکه تا هنوز ذهناً آماده رفتن بسوی اقتصاد بازار نیست و از لحاظ سیاسی عواقب منفی را به بار خواهد آورد، نتوانست به یک نتیجه مطلوب در رابطه به سرنوشت تصدی ها برسد.

4.2.1. آسیب پذیری

قانون تصدی های دولت بدلیل اینکه مطابق ارزش های اقتصاد پلان شده قبل از قانون اساسی افغانستان توشیح شده است، در مغایرت با شیوه اقتصاد باز و ماده 10 قانون اساسی افغانستان است. این امر باعث شده تا این قانون از تطبیق باز مانده تصدی های دولتی را به رکود مواجه سازد.

4.2.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع در هماهنگی با وزارت های مالی و عدلیه طرح لغو قانون تصدی های دولت را به کابینه جمهوری اسلامی افغانستان ارائه نموده، سرنوشت تصدی ها را روشن سازد.

- ضرب الاجل: 30 میزان 1395

4.3. اساسنامه تصدی – ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع سال 1366

اساسنامه ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع در سال 1366 تدوین و در آن تعدیل نیز وارد شده است. تعدیلات وارده مبتنی بر قانون تصدی ها و اقتصاد پلان شده انجام یافته است. تعدیلات وارد شده از سوی طالبان، ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع را مکلف به انجام سه وظیفه زیر نموده است:

- توريد، توزیع و فروش مواد نفتی و گاز مایع

- ارائه خدمات بندری به سکتور خصوصی
- نظارت از سکتور خصوصی و کنترل قیم

فقره های 1، 4 و 5 ماده چهارم این اساسنامه اهداف تأسیس ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع را توضیح داده که در تناقض با ماده 10 قانون اساسی بوده و زمینه مداخله صریح دولت را در کنترل قیم فراهم میسازد. علاوه بر آن، اجرای این سه وظیفه توسط یک نهاد انتفاعی از دیدگاه اقتصاد دانان کشور تضاد منافع میان سکتور خصوصی و این نهاد شده است.

4.3.1. آسیب پذیری

اساسنامه تصدی مواد نفتی و گاز مایع مبتنی بر نظام اقتصادی پلان شده و در مغایرت با ماده 10 قانون اساسی بوده، باعث تضاد منافع و متضرر ساختن متشبهین سکتور خصوصی به ویژه توريد کنندگان مواد نفتی گردیده است.

4.3.1.1. سفارش

وزارت تجارت در هماهنگی با وزارت مالیه و وزارت عدلیه، اساسنامه تصدی مواد نفتی و گاز مایع را در مطابقت با قوانین نافذ کشور بازنگری و اصلاح نماید.

- ضرب الاجل: 30 عقرب 1395

4.4. قانون سرمایه گذاری خصوصی در افغانستان سال 1384

قانون سرمایه گذاری خصوصی در افغانستان در ماده دوم اهداف قانون را چنین تصریح کرده است "اهداف این قانون عبارت از ارتقای نقش سرمایه گذاری های خصوصی داخلی و خارجی در عرصه اقتصادی کشور و ایجاد نظم قانونی با ساختار اداری آن می باشد که موجب ترغیب، حمایت و مصنونیت سرمایه گذاران خصوصی داخلی و خارجی غرض رشد و انکشاف اقتصادی، فراهم ساختن زمینه اشتغال، افزایش تولید و عواید صادراتی، انتقال تکنالوژی، بهبود و ارتقای سطح زندگی مردم و رفاه عامه گردد."

مصاحبه دهندگان به این باور اند که فساد اداری، نا امنی و بیروکراسی سبب ناتوانی حکومت در عرصه تطبیق این قانون شده است. آنها چنین استدلال میکنند: "در کشوری که در روز روشن و در صد متری پاسگاه پولیس، تاجر اختطاف می شود، برای پرداخت تکس در مستوفیت ها رشوه پرداخته میشود تا تکس تاجر را حصول نمایند، حمایت از سرمایه گذار جز شعار چیزی دیگری عملی بوده نمیتواند."

در کل، ضعف سیستم مدیریتی، کمبود منابع بشری با ظرفیت و توانائی های تخنیکی و دخالت دست های مافیای مواد نفتی در روند، باعث شده تا برخی موارد این قانون از عملی شدن باز ماند.

4.4.1. آسیب پذیری

حکومت داری ضعیف، و شکل گیری گروه های مافیایی در تجارت مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا این قانون بگونه درست عملی نگردد.

4.4.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع در هماهنگی با اطاق های تجارت و صنایع، پالیسی را طرح و تصویب نمایند که مبتنی بر آن مویدات جزائی بر متخلفین قانون تطبیق و جلو مداخله های مافیای مواد نفتی و گاز مایع گرفته شود.

- ضرب الاجل: 30 عقرب 1395

4.5. قانون گمرکات سال 1384

ماده سوم فقره 29 قانون گمرکات محصول گمرکی را چنین تعریف کرده است: "محصول گمرکی عبارت از مبلغی است که بر صادرات یا واردات در مطابقت با طبقه بندی و اندازه های مندرج در تعرفه گمرکی وضع می شود."

همچنان ماده چهارم قانون گمرکات در فقره اول روی تطبیق یکسان قانون تاکید کرده چنین صراحت دارد: "اسناد تقنینی گمرکی در سراسر قلمرو گمرکی کشور طور یکسان تطبیق می گردد." قلمرو گمرکی کشور در ماده پنجم تشریح شده که عبارت از: قلمرو ارضی، آبی و فضایی افغانستان می باشد. اما اکثریت مصاحبه دهندگان به این باور اند که موجودیت فرصت های قاچاق مواد نفتی از بنادر به ویژه بندرهای فراه و نیمروز به مافیای مواد نفتی، باعث نقض مواد فوق الذکر این قانون گردیده و زمینه های تبانی مامورین با تجار را فراهم نموده است. این یگانه آسیب پذیری روند تطبیق قانون نیست؛ بل این امر باعث میشود که از یکسو مواد قاچاق شده بدون تصدیق و بررسی کیفیت وارد بازار شوند و از سوی دیگر در عواید گمرکی دولت کاهش را در قبال دارد.

علاوه بر آن فقره اول ماده 16 این قانون در رابطه به کمیشن کاران چنین تصریح میکند: "کمیشن کاری شغل غیر دولتی است که بعد از کسب جواز از وزارت مالیه، شخص آنرا انجام داده می تواند." این ماده، فعالیت کمیشن کاری را رسماً در چارچوب اداره گمرکات وزارت مالیه اجازه میدهد و مبتنی بر آن، آنها اسناد تجار را طی مراحل می نمایند. مصاحبه دهندگان این ماده را بزرگ ترین عامل فرصت های فساد اداری در گمرکات تلقی نموده کمیشن کاران را دلالتان اصلی فساد اداری در گمرکات کشور می نامند. برخی از تاجران در زمینه حکایاتی داشتند که مامورین گمرک بسا اوقات، مراجعه از طریق کمیشن کار را الزامی تلقی نموده و برخلاف کمیشن کاران با تجار برخورد شدید نموده در روند طی مراحل گمرکی تعلل میکنند. چون فرصت های پرداخت رشوه از طریق کمیشن کار به مامورین گمرک نسبت به این که تاجر کار خود را طی مراحل کند، عادی و آسانتر است، از این رو، مامورین گمرک تلاش می ورزند تا از طریق کمیشن کاران اجراءات کنند.

4.5.1. آسیب پذیری

فقره اول ماده 16 قانون گمرکات در رابطه به قانونمند ساختن فعالیت کمیشن کاران در گمرکات باعث ایجاد فرصت های فساد گسترده از طریق کمیشن کاران در این نهاد گردیده است.

4.5.1.1. سفارش

وزارت مالیه در همکاری با وزارت عدلیه ماده 16 قانون گمرکات را حذف نماید.

- ضرب الاجل: 10 جدی 1395

4.6. قانون ستندرد ملی افغانستان سال 1392

قانون ستندرد ملی افغانستان در فقره اول، ماده ششم اداره ملی ستندرد را مسئول قلمداد کرده در فقره 17 صراحت دارد که یکی از وظایف اساسی اداره ملی ستندرد، تفتیش، ارزیابی، تحلیل و آزمایش لابراتواری اموال تجارتي اعم از وارداتی و صادراتی، محصولات تولیدی و پروسه های خدماتی مشمول مقررات تخنیکي (ستندرد های اجباری) به استثنای ادویه و سایر لوازم طبی، مواد آرایشی، بهداشتی، غذای پروسس شده و تأسیسات مربوط به منظور ارزیابی مطابقت و تایید یا رد تصادیق و اسناد مربوط می باشد.

طبق حکم ماده فوق، اداره ملی ستندرد مکلف است که از کیفیت مواد وارداتی و صادراتی تفتیش، ارزیابی و لابراتوار نماید. اما یافته های ارزیابی نشان می دهد که بدلیل عدم تطبیق این ماده از سوی اداره ملی ستندرد، بی کیفیت ترین کالای تجارتي خارجی به افغانستان توريد و عرضه می گردد. علاوه بر آن، بعد از توشیح قانون ستندرد ملی افغانستان، تنها اداره ستندرد ملی موفق شده است که از کیفیت مواد نفتی و گاز مایع در پنج بندر افغانستان (حیرتان، آفینه، تورغندی، اسلام قلعه؛ نیمروز) بصورت نسبی توسط کمپنی جیوکیم آزمایش و لابراتوار نماید. اما برغم موجودیت لابراتوار ها در بنادر افغانستان مشاهده می شود که بخش قابل ملاحظه مواد نفتی و گاز مایع در مارکیت های افغانستان بی کیفیت¹ می باشد. بهرحال، ظرفیت پائین مسلکی اداره ملی ستندرد و عدم موجودیت تجهیزات لازم در این اداره باعث شده تا این اداره بصورت مستقلانه نتواند قانون را تطبیق و از روند تطبیق آن نظارت نماید.

¹ روزنامه افغانستان، 19 دلو 1394 ص 5 " شورای ولایتی هرات، از موجودیت فساد اداری در اداره های نورم و ستندرد و کمپنی جیوکیم خبر داده است، شورای ولایتی هرات گفته است که اداره نورم و ستندرد و کمپنی جیوکیم اجازه توريد تیل بی کیفیت را به داخل هرات داده است که یک مورد آن سه تانکری است که از سوی شورای ولایتی و برخی مقام دیگر، توقف و مورد پیگیری قرار داده شده است.

یکی از موارد دیگری انتقاد برانگیز، نقض فقره 2 ماده 21 در این قانون از سوی شورای وزیران توسط مصوبه شماره 45 مورخ 5 حوت 1392 است. که متن این مصوبه چنین صراحت دارد: "وزارت تجارت و صنایع و اداره ملی ستندرد موظف اند بعد از انقضای این مدت، علاوه بر اینکه محصولات مواد نفتی خلاف ستندرد را مسترد می نمایند عاملین آن را طبق قانون ستندرد ملی جریمه نقدی نمایند." این در حالیست که در فقره 2 ماده 21 قانون اداره ملی ستندرد بصورت عموم در رابطه به کالای بی کیفیت که مواد نفتی و گاز مایع نیز مشمول آن است چنین حکم می کند: "اموال تجارته اعم از صادراتی و وارداتی و محصولات تولیدی جمع آوری شده مندرج فقره (1) این ماده، توسط هیئت مرکب از مفتشین و کارشناسان اداره ملی ستندرد مورد بررسی فنی قرار می گیرد. در صورتی که اموال تجارته اعم از صادراتی و وارداتی و محصولات تولیدی، قابلیت مصرف انسانی و حیوانی را داشته و یا بعد از بهسازی و اصلاح منحصیث مواد اولیه قابل استفاده گردد، طبق احکام قانون به فروش رسیده، وجوه حاصله از آن به حساب واردات دولت تحویل بانک می گردد، در غیر آن اموال و محصولات مذکور به حضور داشت نمایندگان وزارت های مالییه، امور داخله، اداره خارنوالی، شاروالی، اداره ملی حفاظت از محیط زیست و اداره ملی ستندرد، محو می گردد."

مصاحبه دهندگان میگویند که این بند مصوبه متذکره، برخلاف حکم ماده فوق الذکر، علاوه بر اینکه نقض صریح و آگاهانه قانون ستندرد ملی از سوی حکومت تلقی میگردد، بیانگر دست های کلان مافیای مواد نفتی در عقب تصامیم شورای وزیران نیز است.

4.6.1. آسیب پذیری

ظرفیت پایین کارمندان و فقدان تجهیزات لازم در اداره ملی ستندرد بدلیل کمبود بودجه، باعث شده تا عملاً قانون ستندرد ملی بصورت موثر تطبیق نشود.

4.6.1.1. سفارش

به سفارش 5.6.1.1 مراجعه شود.

• ضرب الاجل: 10 جدی 1395

4.6.2. آسیب پذیری

تصامیم غیر تخصصی شورای وزیران و نادیده گرفتن نقش اداره ملی ستندرد در پروسه تصمیم گیرها باعث شده تا تصامیم بر خلاف قوانین نافذ کشور به ویژه قانون ستندرد ملی اتخاذ گردیده، روند تطبیق قوانین را در پروسه تورید مواد نفتی و گاز مایع به چالش کشاند.

4.6.2.1. سفارش

اداره ملی ستندرد جهت جلوگیری از ورود مواد نفتی بی کیفیت میکانیزمی را تهیه نماید که مبتنی بر آن از روند تطبیق کامل ماده های 20 و 21 قانون ستندرد ملی اطمینان حاصل شود

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

4.7. پالیسی نفت و گاز مایع شماره 3 مورخ 1386

باتوجه به وضعیت موجوده و نیازهای پروسه تورید و استخراج مواد نفتی و گاز مایع این پالیسی در بخش های مختلف مورد انتقاد تورید کنندگان سکتور خصوصی و تطبیق کنندگان آن از جمله ریاست عمومی تصدی مواد نفتی میباشد. مصاحبه دهندگان به این باور اند که این پالیسی در کل مطابق روحیه اقتصاد بازار عیار است، اما از سوی ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع تفسیر غلط شده باعث گردیده تا این ریاست بر روند تطبیق آن، چالش ها را ایجاد کند.

برغم اینکه تمامی خدمات مندرج این پالیسی که از سوی ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع به تجار ارائه میشود، اختیاری پیش بینی شده، اما بیشتر خدماتش را این ریاست بر تاجران تحمیل میکند. علاوه برآن، مطابق بند 9 بخش اول این پالیسی می بایست وزارت تجارت طرح تغییر شخصیت حقوقی تصدی مواد نفتی و گاز مایع را به یک شرکت مختلط سهامی مورد مطالعه قرار داده و در یک فرصت مناسب به مراجعه مربوطه جهت تصویب ارسال کند، اما با گذشت 9 سال از تصویب این پالیسی تا حال در این زمینه پیشرفتی نداشته است.

4.7.1. آسیب پذیری:

عدم تطبیق یکسان مواد پالیسی نفت و گاز باعث شده تا تجار مواد نفتی بدون استفاده از خدمات ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع الزاماً به این ریاست پول بپردازند. علاوه برآن از طرح این پالیسی حدود 9 سال سپری شده اما بند 9 بخش اول این پالیسی که وزارت تجارت را مکلف به تغییر شخصیت حقوقی تصدی به شرکت ساخته بود عملی نشده است.

4.7.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع برای تطبیق یکسان این پالیسی و تغییر شخصیت حقوقی ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع طرح جامع را تهیه و غرض منظوری به کابینه جمهوری اسلامی افغانستان ارائه نماید.

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

4.8. مصوبات و پالیسی های متناقض شورای وزیران

شورای وزیران در رابطه به توريد مواد نفتی و گاز مایع در فاصله ی کمتر از یک سال چند نوع پالیسی را وضع کرده است. منجمه در مصوبه شماره 45 مورخ 5 حوت 1392 شورای وزیران هدایت داده است که "قرارداد کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع در بنادر کشور با کمپنی جیوکیم فسخ گردد، وزارت تجارت و صنایع و اداره ملی ستندرد موظف اند تا این قرارداد را با کمپنی معتبر بین المللی دیگر عقد نماید." اما تا اکنون که مدت سه سال ازین مصوبه سپری شده است قرار داد کمپنی جیوکیم فسخ نگردیده است. به همین ترتیب این مصوبه توريد پترول A-80 را نیز ممنوع قرارداده و حد اقل معیار توريد تیل را در پترول A-92 و در دیزل L02-62 قرارداده است. اما در مصوبه شماره 9 مورخ 4 جوزا 1393 این تصمیم تغییر میکند. یکی از مصاحبه دهندگان خاطره خویش را در رابطه به کاهش آلودگی هوای کابل بعد از تصمیم منع توريد پترول A-80 چنین بیان میکند: "مردم کابل در ظرف سه ماهی که توريد پترول A-80 منع قرارداده شده بود میتوانستند بخوبی ستاره های آسمان را مشاهده کنند، اما با صدور اجازه توريد پترول A-80 مردم از این نعمت محروم شدند."

علاوه برآن، پیگیری تطبیق مصوبات در این زمینه نیز چالش برانگیز بوده و بعضاً بنا بر دلایل نا معلوم از تطبیق باز مانده اند. بگونه مثال تصمیم مصوبه شماره 45 مبنی بر بررسی ستندرد های پالایشگاه ها که باید در ظرف یک ماه بعد از صدور مصوبه صورت میگرفت، اما باوجود گذشت سه سال از صدور مصوبه از سوی ادارات مربوطه در زمینه تطبیق آن اقدام نشده است.

در رابطه به پالیسی های دولت مسئولین اداره ملی ستندرد به این باور اند که تعدد این پالیسی ها و تضامیم مقطعی و غیر مسلکی شورای وزیران بدون مشوره با این اداره صورت گرفته و اکثراً مبنی بر مشوره های وزارت تجارت، مالیه، اقتصاد و معادن اتخاذ شده اند. کنار زدن یک نهاد مسلکی در این عرصه و تضامیم غیر مسلکی شورای وزیران را برخی از تجار مواد نفتی به باد انتقاد گرفته از دست داشتن مافیای مواد نفتی در پروسه تصمیم گیری های شورای وزیران ابراز نگرانی کرده اند.

4.8.1. آسیب پذیری

تضامیم و پالیسی های شورای وزیران در مغایرت با قوانین نافذ کشور و نادیده گرفتن نقش اداره مربوطه باعث شده تا قوانین نافذ کشور از عمل باز مانند.

4.8.1.1. سفارش

ریاست عمومی اداره امور ریاست جمهوری اسلامی افغانستان قبل از اینکه مصوبات/ پالیسی ها به کابینه/شورای وزیران ارائه شود، آنها را در مطابقت با قوانین نافذ کشور و در مشوره با ادارات مربوطه بررسی همه جانبه نموده بعد از رفع نواقص و خلاء های به کابینه و شورای وزیران جهت تصویب و بحث ارائه نماید.

- **ضرب الاجل:** بعد از نشر گزارش بصورت دوامدار

5. رهبری و مدیریت پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع

تحت این عنوان ادارات دخیل و نقش آنها در پروسه، وضعیت کلی ساختار، منابع بشری، ظرفیت مسلکی، تجهیزات و افزار لازم کاری ادارات مرتبط به پروسه به تحلیل و ارزیابی گرفته شده است.

5.1. ادارات دخیل و نقش آنها در پروسه

در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع در افغانستان نهاد های متعدد ذیل دخیل هستند که ارائه جزئیات در باره هر کدام آنها از حیثه این گزارش فراتر است. بناءً، در ذیل بگونه فشرده نام ادارات و نقش آنها در پروسه تذکر یافته است.

1. اداره حمایه از سرمایه گذاری در افغانستان (ایسا) شرکت های وارد کننده مواد نفتی و گاز مایع را منحیث واحد های سرمایه گذار ثبت و راجستر میکند.
2. ریاست عمومی ثبت مرکزی و ملکیت های فکری وزارت تجارت، جواز تجارت عمومی را به شرکت صادر می نماید.
3. آمریت تنظیم امور تجارت مواد نفتی و گاز مایع، به شرکت ثبت شده در ایسا اجازه فعالیت در عرصه مواد نفتی و گاز مایع را صادر میکند.
4. ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع، بعد از اینکه شرکت ها توريدی مواد نفتی را وارد میکنند، این ریاست مواد نفتی وارد شده آنها را ثبت و راجستر میکند. علاوه برآن، این ریاست در عرضه خدمات بندری، مثل ذخایر، و انتقالات نیز به تجار مواد نفتی کمک میکند. یکی از مهمترین وظایف این نهاد رقابت در بازار جهت کنترل قیمت مواد نفتی و گاز مایع در کشور است. جزئیات بیشتر در رابطه به این ریاست، در بخش های بعدی ارائه خواهد شد.
5. معینیت گمرکات وزارت مالیه، طی مراحل اسناد گمرکی و محصول مواد نفتی و گاز مایع را در بنادر به عهده دارد که در پروسه توريد از اهمیت ویژه برخوردار است.
6. اداره ملی ستندرد (انسا)، یکی از بخش های مهم پروسه توريد که کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع است، را به عهده دارد. اما بدلیل کمبود ظرفیت مسلکی و تجهیزات لابراتواری لازم این اداره مسئولیت آزمایش و لابراتوار مواد نفتی و گاز مایع را طی یک قرارداد به کمپنی جیوکیم واگذار نموده است.
7. کمپنی جیوکیم، در حقیقت به نمایندگی از اداره ملی ستندرد مسئولیت آزمایش و لابراتوار مواد نفتی را به عهده دارد.
8. وزارت فواید عامه، مسئولیت کنترل وزن محموله ها مطابق اکسل عراده جات و حق العبور از شاهراه های کشور را به عهده دارد.
9. شاروالی ها، در صورت تخلیه مواد نفتی در قلمرو شان از محموله های مواد نفتی و گاز مایع محصول تهجایی میگیرند. و برای تانک های داخل شهری جواز فعالیت و پلان ساختمانی تانک ها را ویژه مینمایند.¹
10. اداره ملی محیط زیست نیز برای مراکز و تخلیه گاه های شرکت های توريد نفت و گاز موافقه مینمایند.
11. وزارت انکشاف شهری نیز باید نقشه و پلان ذخایر شرکت ها و همچنان تانک های تیل را در مطابقت با ماستر پلان شهر ها ویژه و تأیید کند. نکته ضعفی که در این اداره وجود دارد و فرصت رشوه ستانی را به کارمندان آن مساعد نموده، نداشتن ماستر پلان جامع برای سایر شهر های کشور است. در این صورت مراجعینی که رشوه نه پردازند، بدلیل عدم موجودیت ماستر پلان و بهانه های گوناگون کار شان انجام نمی شود، تا بالاخره یا مراجعین متوسل به پرداخت رشوه می شوند و یا با استفاده از واسطه بدون در نظر داشت ماستر پلان اسناد را تأیید میکنند که گویا از نظر ماستر پلان شهری در محلی که ذخیره یا تانک اعمار می شود به ماستر پلان شهری مشکل ایجاد نمی کند.

¹ به منظور معلومات بیشتر به گزارش ارزیابی آسیب پذیری های پروسه جمعآوری عواید شاروالی ها منتشره سرطان 1395- کمیته نظارت و ارزیابی مراجعه نمایید.

12. پولیس سرحدی که مسئولیت مسترد نمودن کالای غیر قانونی و بی کیفیت به ویژه مواد نفتی و گاز مایع را به عهده دارد.
13. پولیس شاهراه، مسئولیت تأمین امنیت شاهراه را بعهده دارد که کامیون های مواد نفتی و گاز مایع بتوانند از آن عبور و به مراجع هدف شده برسند¹.
14. وزارت ترانسپورت، نیز در پروسه بارگیری محموله ها و انتقال مواد نفتی بدلیل صدور جواز و نظارت بر شرکت های باربری نقش دارد².

شکی نیست که تعدد نهاد ها و تفاوت نقش آنها باوجود اینکه هرکدام باید در راستای کاری خویش نقش ایفاء نماید، روند کار را در پروسه توريد به چالش های گوناگون مواجه میسازد. تعلل و تخلفی در یکی ازین نهاد ها بصورت مستقیم میتواند فعالیت نهاد های دیگر را متأثر ساخته و روند را بدنام سازد. مصاحبه دهندگان به این باور اند که هر یکی از ادارات فوق الذکر، حین اجرای کار معروض به رشوه ستانی هستند. به عقیده مصاحبه دهندگان، عدم آگاهی لازم مامورین برخی ازین ادارات در رابطه به نقش شان در پروسه باعث تعلل و کندی روند اجراءات در پروسه گردیده مراجعین را مجبور به پرداخت رشوه میسازد. علاوه برآن اجراءات اداری بصورت کلاسک و عنعنوی و بیوروکراسی پیچیده از عوامل دیگرست که فرصت های فساد را به کارمندان این ادارات مساعد کرده است.

5.1.1. آسیب پذیری

روشن نبودن مرجع رهبری پروسه توريد مواد نفتی و نقش داشتن ادارات مختلف در پروسه روند روند مدیریت و هماهنگی میان ادارات صدمه وارد کرده، باعث کاهش شفافیت و حسابدهی گردیده است.

5.1.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع ابتکار رهبری پروسه توريد را بدوش گرفته میکانیزم شفاف هماهنگی و پاسخگویی را در پروسه ایجاد نماید.

• ضرب الاجل: 15 میزان 1395

5.2. شباهت وظیفه ای میان برخی ازین ادارات

به ملاحظه میرسد که سه نوع جواز در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع برای یک شرکت ضرورت است. هر یکی از این جواز ها توسط ادارات مختلف مثل اداره حمایت از سرمایه گذاری (آیسا)، ریاست عمومی ثبت مرکزی و ملکیت های فکری، آمریت مواد نفتی و گاز مایع، ریاست عمومی تصدی مواد نفتی صادر میشوند. علاوه برآن، بخاطر تکمیل پروسه صدور جواز به ادارات محیط زیست، بعضاً شاروالی ها، وزارت انکشاف شهری نیز در پروسه نقش آفرینی شده است.

مصاحبه دهندگان به این باور اند که تعدد جواز ها به خصوص از چهار مرجع مختلف نوعی از بیوروکراسی غیر ضروری در پروسه تلقی شده و پروسه را آسیب پذیر به فساد ساخته است.

5.2.1. آسیب پذیری

تعدد ادارات و بیوروکراسی پیچیده در پروسه صدور جواز ها در بخش توريد مواد نفتی و گاز مایع زمینه فساد اداری را در پروسه فراهم نموده، باعث سرگردانی تجار و سرمایه گذاران در این بخش شده است.

5.2.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع باید نقش تمامی ادارات صادر کننده جواز ها را در بخش مواد نفتی ارزیابی نموده طرحی را تصویب نماید که مبتنی برآن صدور جواز از یک مرجع واحد صورت گیرد.

• ضرب الاجل: 15 میزان 1395

¹ در صفحات بعدی در تحت عنوان عبور از شاهراه های کشور، در زمینه جزئیات بیشتر ارائه شده است.
² در این زمینه کمیته نظارت و ارزیابی عنقریب گزارش جداگانه را به نشر خواهد سپرد.

5.3. ناسازگاری ساختار تشکیلاتی با حجم کار در برخی ادارات فوق الذکر

مسئولین و مدیران ارشد برخی از ادارات فوق الذکر به ویژه ریاست های گمرکات محلی هرات و حیرتان، اداره ملی ستندرد و همچنان ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع به این باور اند که ساختار های موجوده ادارات شان مطابق اهداف و حجم کاری ادارات ساخته نشده و پاسخگوی نیازهای فعلی پروسه نیستند. آنها از تورم تشکیلاتی در برخی شعبات و از اختصار تشکیلاتی در برخی شعبات دیگر یاد کرده اند. به عقیده آنها، رهبری و مدیریت سالم این پروسه ارتباط بسیار نزدیک به بازننگری و تخصصی سازی تشکیلات واحد های محلی دارد که در صورت عدم توجه به آن فرصت های فساد در پروسه افزایش می یابند و رسیدگی لازم به مراجعین و اجراءات به وقت را دشوار می سازد. مسئولین گمرک هرات در این رابطه از اختصار تشکیلاتی در چند بخش منجمله بخش تشریح یاد آور شدند. به قول آنها کمبود منابع بشری باعث شده تا بخشی از مالیات دولتی به صورت درست جمع آوری نگردد.

ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع دارای 1767 بست است، در حالیکه کمترین سطح عرضه خدمات را تا حال انجام میدهد و به قول مسئولین آن، بیش از 4 میلیارد افغانی مقروض نیز است. مسئولین جدید این ریاست نیز باور دارند که تشکیلات موجوده با اهداف کاری اداره سازگار نبوده نیاز به اصلاحات گسترده دارد.

5.3.1. آسیب پذیری

موجودیت تورم تشکیلاتی در ریاست تصدی مواد نفتی شده تا حدود 60% کارمندان این اداره به بیکاری مخفی مواجه بوده، برخی آنها در جستجوی فرصت های فساد اداری می باشند.

5.3.1.1. سفارش

وزارت تجارت در مشوره با ریاست تصدی مواد نفتی، ساختار تشکیلاتی این ریاست را بازننگری نموده بست های اضافی را شناسایی و ساختار تشکیلاتی را در مطابقت با حجم کار این اداره عیار سازد.

• ضرب الاجل: 30 قوس 1395

5.3.2. آسیب پذیری

کمبود کارمندان در برخی از ادارات گمرکی کشور سبب شده تا بخش زیاد امتعه توريدی بصورت درست تشریح نگردد. و این امر زمینه فساد اداری و فرار عواید ناشی از محصولات گمرکی را فراهم نموده است.

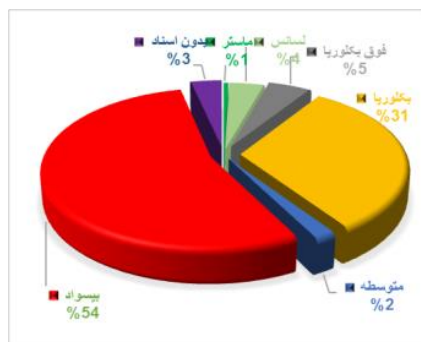
5.3.2.1. سفارش

وزارت مالیه در مشوره با مسئولین گمرکات ساختار تشکیلاتی گمرکات در ولایات و محلات را بازننگری نموده و تشکیلات را در مطابقت با حجم کار گمرکات عیار نماید.

• ضرب الاجل: 29 حوت 1395

5.4. کمبود منابع بشری مسلکی در اکثریت واحد های محلی دخیل در این پروسه

کمبود منابع بشری در ادارات محلی بصورت کل ناشی از دو دلیل است. (1) اینکه منابع بشری بدلیل نبود بست در تشکیل استخدام شده نمیتواند، در حالیکه نیاز مبرم است که افراد بیشتری در شعبات فعال باشند، مثل گمرک هرات که مسئولین آن در جلسه ای که با اعضای کمیته نظارت و ارزیابی داشتند، اظهار نمودند که رسیدگی به تشریح تمامی اجناس وارداتی که به صدها قلم مواد بومیه وارد گمرک میشوند با پرسونل محدود امکان پذیر نیست. به همین دلیل پروسه تشریح در این اداره بیشتر به شیوه نمونه گیری محدود شده است. (2) بدلیل اینکه معاشات کم است و اهل تخصص و مسلک به مناطق سرحدی و دور دست با معاش معمولی آماده کار نیستند. این امر، باعث شده تا منابع بشری باظرفیت جذب ادارات محلی نشوند و ظرفیت پائین بصورت متداوم پرسش برانگیز باقی بماند. مسئولین اداره ملی ستندرد تأکید میورزند که استخدام افراد فنی که در لابراتورهای این اداره نیاز است، با معاشات فعلی متصور نیست. به هر صورت، کمبود منابع بشری در این نهاد ها باعث شده تا علاوه بر اینکه کیفیت کار متأثر گردد؛ فرصت های رشوه ستانی و تعلل در کار نیز فراهم شود که اکنون در گمرکات کشور این مشکل به وضوح ملاحظه می شود.

مصاحبه دهندگان باور دارند که این معضل به صورت گسترده دامن گیر ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع نیز است. برغم این که تشکیل بسیار وسیع در حدود 1767 بست دارد که ازین میان 850 کارمند و بقیه 917 اجیر و کارکنان خدماتی اند. اما آنچنانی که توقع می رود پرسنل مسلکی ندارد و ازین میان اکثریت کارمندان آن فارغان دوازده یا کمتر از آن و بدور از معلومات و تکنالوژی معلوماتی مدرن هستند که ظرفیت سازی آنها بدلیل کم علاقه ای و عدم موجودیت پیش زمینه های مناسب علمی در ایشان چالش برانگیز خواهد بود.

5.5. ظرفیت پایین کارمندان ادارات دخیل در پروسه

مصاحبه دهندگان باور دارند که یکی از عوامل مهم پائین بودن ظرفیت کارمندان ادارات علاوه بر کمی معاش و امتیازات، عدم شفافیت در پروسه های استخدام در این نهاد ها است. این امر در سایر ادارات متذکره با درجات مختلف صدق میکند. اما بصورت بسیار مشخص آنها از مامورین گمرکات یاد آور شده چنین ابراز نظر نموده اند: "اکثریت کارمندان گمرکات کشور یا با پرداخت پول هنگفت و یا هم بدلیل نسبت شان با یکی از مقامات عالی رتبه دولتی اعم از وکیل، وزیر، یا رهبر سیاسی در بست ها استخدام شده اند". هیئت کمیته نظارت و ارزیابی ملاحظه نموده است که کارمندان گمرکات از ولایات دور دست با معاش بسیار معمولی در گمرکات وظیفه اجراء میکنند و دارای تمامی امکانات مرفه زندگی از قبیل موتر مودل بالا، خانه شخصی و غیره میباشند. این امر، بیانگر وجود فساد در این نهاد ها است. مصاحبه دهندگان به این باور اند که برنامه های ارتقای ظرفیت در این ادارات به ویژه ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع بدون اصلاحات گسترده ساختاری و تجدید نظر در تمامی بخش های آن خیلی ها دشوار خواهد بود.

5.5.1. آسیب پذیری

عدم شفافیت لازم و مداخلات اشخاص با نفوذ در پروسه استخدام ادارات عایداتی باعث شده تا افراد غیر واجد شرایط در بست های عایداتی استخدام شوند که این امر، روند ظرفیت سازی را در این ادارات به چالش کشانیده است.

5.5.1.1. سفارش

کمیسیون مستقل اصلاحات اداری در هماهنگی با وزارت مالیه، وزارت تجارت، اداره ملی ستندرد، کارمندان این نهاد ها را در یک روند شفاف ارزیابی نموده، افرادی را که به ظرفیت سازی نیازمند اند به کورس های آموزشی مرتبط به وظیفه معرفی نماید.

• ضرب الاجل: 29 حوت 1395

5.6. کم بود تجهیزات و افزار لازم کاری در ادارات فوق الذکر

ریاست های گمرکات در برخی ولایات از جمله گمرک هرات که مسئولین آن در ملاقات شان با اعضای کمیته نظارت و ارزیابی چنین اظهار داشتند: "گمرک هرات و سایر گمرکات به افزار لازم مورد نیاز تجهیز نیستند، نبود سکنر های فعال، و نبود برق از جمله مهمترین چالش در برابر ادارات گمرک محسوب میشوند که اگر سکنر ها بصورت درست و معیاری فعال شوند میتوانند در جلوگیری از قاچاق و فریب دادن مامورین از سوی تجار نقش خوبی را ایفاء نمایند." مصاحبه دهندگان از کتگوری جامعه مدنی هرات، باوردارند که سکنر و جنراتور در گمرکات برخی ولایات از جمله هرات وجود دارد، اما مامورین بصورت ایرادی برخی پرزه جات آنها را تخریب کرده اند تا فرصت های رشوه ستانی و قاچاق کماکان ادامه یابد.

همچنان اداره ملی ستندرد از کمبود تجهیزات و لابراتوارها در کشور در حالی ابراز نگرانی میکند که بررسی های هیئت کاکس پارلمانی مبارزه علیه فساد اداری نشان میدهد که اکثریت لابراتورهای کمپنی جیوکیم در بنادر کشور بصورت درست فعالیت نمی کنند. یک عضو این هیئت چشم دیدش را چنین بیان میکند: "ترازوهای دروازه های ورودی در گمرکات کشور، سکنرها، لابراتوار ها به ویژه گمرک فراه بگونه لازم فعال نبوده بگونه تنظیم شده اند که

ترازوها اضافه بار را نشان نمی دهند، جنراتورها برای تورید برق فعال نیستند و لابراتوار های کنترل کیفیت نیز در بیشتر بنادر کشور بصورت نادرست تنظیم شده و نتیجه معیاری را ارائه نمی کنند."

5.6.1. آسیب پذیری

عدم تجهیز اداره ملی ستندرد با افزار کاری از جمله لابراتورها، بدلیل کمبود بودجه، باعث شده تا عملاً قانون ستندرد ملی بصورت موثر تطبیق نشود.

5.6.1.1. سفارش

اداره ملی ستندرد، طرح جامع ظرفیت سازی و تجهیزات (لابراتورها و عیارکن ترازوها و سایر افزار لازم) مورد نیاز این اداره را تهیه نموده، قناعت و وزارت مالیه و تمویل کنندگان بین المللی را جهت پرداخت بودجه آن فراهم سازد.

• ضرب الاجل: 29 حوت 1395

5.6.2. آسیب پذیری:

عدم موجودیت یک پالیسی معیاری برای حفاظت از تجهیزات ادارات دخیل در پروسه تورید مواد نفتی و گاز مایع باعث تخریب زود هنگام و بعضاً تخریب ارادی توسط کارمندان، گردیده که در قبال آن کارمندان مسئول شناخته نمی شوند.

5.6.2.1. سفارش

وزارت مالیه مقررۀ را طرح و به تصویب برساند که مبتنی برآن، کارمندان ادارات مسئولیت حفظ و مراقبت جدی افزار کاری و تجهیزات دفتر را به عهده داشته باشند. این مقررۀ مشتمل بر مویدات و جبران خساره بوده باشد.

• ضرب الاجل: 10 جدی 1395

5.7. عدم تعادل مسئولیت ها و صلاحیت های کارمندان ادارات محلی

مصاحبه دهندگان به این باور اند که در نظام اداری فعلی کشور مسئولیت ها و صلاحیت ها توازن (بلانس) نشده اند. در موارد زیادی مسئولین ادارات محلی دخیل در پروسه مجبور میشوند تا در مسایل خیلی عادی حتی ارائه معلومات بسیار معمولی از مرکز طالب هدایت شوند. برخی اسناد جمع آوری شده نشان میدهند که ادارات حتی در تبادل معلومات بسیار عادی نیز با یکدیگر همکاری ندارند، به گونه مثال اداره ملی ستندرد مقیم بندر تورغوندی معلوماتی را از گمرکات طی مکتوب شماره 85/193 مورخ 1393/6/5 مطالبه نموده که متعاقباً مدیریت گمرک تورغوندی به مطالبۀ آن اداره طی مکتوب شماره 111 مورخ 1393/6/15 جواب رد داده است¹. علاوه برآن، بسا اوقات بنابر دلایل مختلف، مرکز نمیتواند بزودی به پاسخ آنها بپردازد که در نتیجه باعث نا رضایتی و تلف شدن وقت مراجعین میگردد و بعضاً نزد مراجعین شبهات ملوث بودن مسئولین را به فساد اداری نیز بیار میآورد. به عقیده مصاحبه دهندگان، در نظام اداری کشور تعادل صلاحیت ها و مسئولیت ها ملحوظ نشده است.

5.7.1. آسیب پذیری

عدم توازن میان مسئولیت ها و صلاحیت ها و انحصار صلاحیت های اداری در مرکز باعث کندی روند اجراءات ادارات به ویژه ادارات محلی دخیل در پروسه تورید مواد نفتی و نارضایتی مراجعین گردیده است.

5.7.1.1. سفارش

کمیسون اصلاحات اداری و خدمات ملکی در هماهنگی با وزارت عدلیه، ریاست عمومی اداره امور ریاست جمهوری و ریاست مستقل ارگانهای محل مسئله توازن میان صلاحیت ها و مسئولیت های سطوح مختلف ادارات را در مسوده تحت کار قانون اجراءات اداری درج نماید.

• ضرب الاجل: 29 جوزای 1396

¹ متن مکتوب مدیریت گمرک تورغوندی چنین نگاشته شده است: "به اساس قوانین، مقررات و پروسیجرهای امور گمرکی، این مدیریت نمی تواند اسناد را در اختیار ارگانها و مؤسسات دولتی و غیر دولتی قرار دهد. بناءً، با درنظرداشت مراتب فوق معذرت ما را قبول خواهند فرمود."

6. اجراءات حقیقی پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع

این بخش گزارش در رابطه به آسیب پذیری های اجراءات عملی پروسه که مشتمل بر مراحل و قدمه ها است میباشد. پروسه اجراءات حقیقی که در این بخش تحت بررسی است، به مراحل مهم ذیل بخش بندی شده اند که هر کدام دارای قدمه های مختلف می باشد.

1. اخذ جواز ها
2. قرارداد مواد نفتی و گاز مایع
3. انتقال و ترانسپورت دو مرحله ای
4. ارائه خدمات بندری توسط ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع
5. آزمایش کیفیت
6. طی مراحل گمرکی
7. عبور از ترازوی وزارت فواید عامه
8. عبور از شاهراه های افغانستان جهت رسیدن به شهرهای مورد نظر
9. محصول تهجایی شاروالی ها
10. توزیع در تانکها

فعالیت های که در این مراحل انجام می شوند، اکثراً جمعی و بگونه ای هیئت تحت نظارت تیم های مشترک بین الوزارتی انجام می شوند. ارزیابی نشان میدهد که تقریباً تمامی مراحل فوق الذکر معروض به فساد اداری هستند و ناشی از آسیب پذیری های متعدد، مثل بیروکراسی، اخذی در شاهراه ها، تانکرهای اضافه وزن با پرداخت رشوه به مامورین موظف در ترازوها، کیفیت نازل بدلائیل مختلف، جعل و تزویر بارنامه ها، فریب و تقلب، معامله تبعیض آمیز با توريد کنندگان، موجودیت فرصت های قاچاق و موارد دیگر مساعد میگردد که جزئیات هرکدام در صفحات بعدی توضیح داده خواهند شد.

6.1. اخذ جوازا

برای اینکه تاجر واجد شرایط برای تجارت مواد نفتی و گاز مایع بصورت عمده شود، باید جواز های سرمایه گذاری از اداره آيسا و ثبت و راجستر آمریت تنظیم مواد نفتی و گاز مایع وزارت تجارت را از ارگانهای مربوطه بدست آورد.

- در نخست، تاجری که در حوزه توريد مواد نفتی و گاز مایع سرمایه گذاری میکند باید از اداره حمایه از سرمایه گذاری (آيسا) جواز سرمایه گذاری را بدست آورد.
- گام دومی ثبت و راجستر شرکت تجاری در ریاست عمومی ثبت مرکزی و مالکیت فکری وزارت تجارت و حصول جواز از آن، است.
- و گام سومی پیش زمینه ای برای توريد مواد نفتی و گاز مایع ثبت و صدور جواز توريد مواد نفتی از سوی آمریت تنظیم مواد نفتی و گاز مایع است. پس از اینکه تاجر مواد نفتی جواز شرکت را از اداره آيسا بدست آورد، باید به شعبه متذکره مراجعه نموده جواز توريد مواد نفتی و گاز مایع را از آمریت متذکره حصول نماید. برای اخذ جواز توريد از سوی این اداره تاجر مواد نفتی باید حد اقل دارای (500000) پنجصد هزار دالر پول نقد باشد و مالک شرکت تجاری بوده باشد که جواز اداره حمایه تجارت مواد نفتی و گاز مایع را بدست آورد. برخی مصاحبه دهندگان، این شرط را برای صدور جواز برای شرکت تجاری، معروض به فساد دانسته میگویند که برخی کمپنی ها میتوانند با جور امد با بانک ها در این رابطه اظهارنامه بانکی را بدون داشتن پول دائمی در بانک تزویر نمایند.

مصاحبه دهندگان به این باور اند که صدور جواز از چند اداره به عین مقصد علاوه بر اینکه باعث سرگردانی و تلف شدن وقت تاجر میگردد، احتمال رشوه ستانی را نیز افزایش میدهد. مصاحبه دهندگان تعدد مراجع و جواز ها

را در روند توريد مواد نفتی و گاز مایع، زمینه ساز فساد اداری تلقی نموده افزودند که برای عبور موفقانه از مراجع متذکره باید به پرداخت رشوه یا اعمال نفوذ متوصل شد.

6.1.1. آسیب پذیری

تعدد مراجع جواز دهنده در چوکات وزارت تجارت و صنایع باعث سرگردانی تجار توريد کننده مواد نفتی و گاز مایع شده فرصت های رشوه ستانی را برای کارمندان این مراجع فراهم ساخته است.

6.1.1.1. سفارش

به سفارش 5.2 مراجعه شود.

6.2. قرارداد مواد نفتی و گاز مایع

یکی از پر چالش ترین مراحل پروسه توريد مواد نفتی قرارداد آن با کشور های صادر کننده است. اطاق های تجارت و صنایع در رابطه به شیوه کار در این مرحله برخی از چالش ها را عنوان کرده از عدم مدیریت و همکاری لازم دولت با تجار یاد آور شدند که منجر به بینظمی، بلند شدن قیمت های خرید و بالاخره رقابت ناسالم می شود. آنها علاوه نمودند که سهمیه فروش مواد نفتی و گاز مایع به کشور ها از سوی کشور صادر کننده تعیین میشود و بعداً به مزایده گذاشته میشود، قیمت ابتدائی فی تن مواد نفتی و گاز مایع در آغاز مطابق نرخ جهانی یا اندک کمتر از آن اعلان میشود. بعداً تجار حاضر در مزایده نرخ را بالا می برند، تا شخص برنده که بالاترین قیمت را پیشنهاد کرده است، مشخص گردد.

تجار مواد نفتی اکثر کشور های منطقه، و اطراف افغانستان مثلاً ایران، پاکستان و هند یک نماینده دولت متبوع شان را بخود دارند و این نماینده دولتی از سوی کشورش فقط همان قیمت ابتدائی اعلان شده را تأیید میکند و از آن بیشتر ببع بالا نمیکند تا بالاخره به نازلترین نرخ قیمت تثبیت میگردد و بعداً تجار به اندازه توان شان مواد نفتی را خریداری نموده پول شانرا می پردازند. اما تجار افغانستان بدون این که نماینده حکومت با ایشان باشد، هر کدام مستقلاً در مزایده اشتراک نموده ببع بالا میکنند تا بالاخره قیمت سهمیه افغانستان به قیمت بسیار بلند حتی الی حدود 50% بیشتر از نرخ جهانی به تجار افغانی تمام میشود.

بالاخره، بعد از خریداری مواد نفتی و گاز مایع اسناد خرید آنرا حصول نموده مواد نفتی و گاز مایع را به شرکت باربری تسلیم میدهد. درایور شرکت سند بارچالانی را (که بنام ¹CMR برای تانکر ها و Consignment برای واگون ها یاد میشود) از شرکت اخذ مینماید و حین ورود به افغانستان اسناد متذکره را به مسئولین گمرک سرحدی تسلیم میدهد.

مصاحبه دهندگان از کتگوری جامعه مدنی و مستهلکین به این باور اند که مدیریت ضعیف پروسه ناشی از وجود تضاد منافع در تجارت نفت و گاز، و انحصاری شدن آن توسط حلقات محدود مافیای اقتصادی در داخل و بیرون از حکومت است. در کل صدمه ای وارد پیکر جامعه شده و بر مردم فقیر کشور تحمیل می گردد.

برخی از تجار و اعضای جامعه مدنی به این باور اند که همکاری دولت از طریق ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع در راستای خریداری مواد نفتی از کشور ها بصورت مستقیم و بعداً، توزیع آن به تجار مواد نفتی میتواند در یکسان سازی قیمت مواد نفتی و گاز مایع و همچنان جلوگیری از نوسانات زیاد موثر واقع شود.

6.2.1. آسیب پذیری

برخورد انفعالی وزارت تجارت در رابطه به همکاری با تجار در پروسه قرارداد مواد نفتی با کشور های صادر کننده آن باعث شده تا برخی از مافیای مواد نفتی افغانستان با مسئولین تراز اول ادارات مواد نفتی کشور های همسایه دست باهم داده مواد نفتی را نسبت به کشور های دیگر بالای تجار قیمت تر از نرخ معمول آن به فروش برسانند.

¹ میثاق ملل متحد برای انتقال کالا از راه ها- جنیوا، مورخ 19 می 1956 (CMR).

6.2.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع جهت جلوگیری از مافیای شدن مواد نفتی و گران فروشی مواد نفتی زمینه رقابت سالم را به منظور تطبیق قوانین حمایه از مستهلکین و رقابت فراهم سازد.

• ضرب الاجل: 30 قوس 1395

6.3. انتقالات/ ترانسپورت

بعد از خریداری و قرارداد مواد نفتی، مرحله ترانسپورت و انتقال آن به داخل کشور شروع میشود. پروسه انتقالات دو مرحله ای می باشد که یک مرحله آن الی بنادر افغانستان و مرحله دیگر آن از بنادر تا ولایت یا محل مورد هدف است. معمولاً تجار افغانی از دو نوع ترانسپورت به منظور انتقال مواد نفتی الی بنادر افغانستان استفاده میکنند که تانکرها، و همچنان کامیون های خط آهن در برخی کشورها مثلاً بنادر حیرتان، میباشد. چون در اکثریت بنادر کشور سهولت خط آهن وجود ندارد، بیشتر انتقالات مواد نفتی از طریق تانکر های بلند توناز انجام میشود.

چالش های مهمی که در این مرحله از سوی مصاحبه دهندگان به ویژه درایوران مطرح شده است؛ برخورد های خشن پولیس شاهراه های کشور های همسایه و پولیس شاهراه های افغانستان، به منظور اخذی های غیر قانونی و زورمندانه، می باشد که هیئت کمیته نظارت و ارزیابی در این زمینه کدام مصداق و شواهدی را بدلیل اینکه به آن کشور ها سفری نداشت بدست نیاورده است. اما مشاهدات هیئت کمیته نظارت و ارزیابی از نحوه برخورد پولیس شاهراه در داخل افغانستان مؤید این ادعا ها بوده میتواند که جزئیات بیشتر آن در عنوان بعدی انعکاس خواهد یافت. علاوه برآن، مسئله عدم رعایت معاهده TIR از سوی کشور های همسایه چالش دیگری است که باعث شده تا تجار نتوانند از تانکر های افغانی در خاک کشور های همسایه استفاده نمایند. به اساس ادعای مسئولین اداره نورم و ستندرد، دلیل آنرا کشور های همسایه در غیر معیاری بودن تانکرهای افغانستان میدانند.

6.3.1. آسیب پذیری

معیاری نبودن تانکرها و وسایط نقلیه ترانسپورتی بین المللی افغانستان باعث شده تا تجار مواد نفتی نتوانند بصورت مستقیم مواد نفتی شان را از طریق کمپنی های بارچالانی بین المللی افغانستان وارد کشور نمایند، که علت اصلی آن صدور جواز به شرکت های بارچالانی بین المللی بدون در نظر داشت معیارهای TIR از سوی وزارت ترانسپورت است.

6.3.1.1. سفارش

وزارت ترانسپورت و هوانوردی قبل از صدور جواز به شرکت های بارچالانی بین المللی، از تطبیق معیارهای TIR اطمینان حاصل نماید.

• ضرب الاجل: 29 حوت 1396

6.4. ارائه خدمات بندری توسط ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع

بعد از آنکه مدیریت گمرک سرحدی اسناد تیل/گاز را به مدیریت مواد نفتی و گاز مایع بندر مربوطه ارسال می کند، مدیریت مواد نفتی نیز از مجموع قیمت تیل و گاز حدود 1.78% پول تحت عنوان حق الخدمت در برابر خدمات مختلف مندرج لست ذیل اخذ می کند؛ سپس اسناد را ذریعه استعمال رسمی به اداره ملی ستندرد ارسال می کند.

مصاحبه دهندگان در این قدمه از آمریت های تصدی مواد نفتی و گاز مایع شکایت دارند که بدون عرضه خدمات لازم این مبلغ را از تجار حصول میکند. مسئولین تصدی مواد نفتی و گاز مایع این دیدگاه مصاحبه دهندگان و تجار را رد کرده میگویند که فقط در بدل همان خدمات مشخصی که از سوی این ریاست به تجار عرضه میگردد مطابق لایحه پول میگیرند که حد اکثر آن از 1.78% قیمت فی تن مواد نفتی و گاز مایع تجاوز نمی کند. این مبلغ معمولاً در بدل استفاده از ذخایر، انتقالات، اطفائیه و موارد دیگری شامل جدول ذیر از تجار گرفته می شود.

جدول فیصدی حق الخدمت ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع مندرج مصوبه شماره 3 سال 1386 شورای وزیران			
شماره	خدمات	فیصدی حق الخدمت	ملاحظات
1	ثبت و راجستر مواد نفتی و گاز مایع وارده تاجران	0.05	
2	نگهداری مواد نفتی و گاز مایع تاجران در ذخایر	0.5	
3	ترتیب بار نامه	0.05	
4	وزن کردن	0.05	
5	اندازه گیری واگون ها	0.02	
6	تامین امنیت از نطقه صفر الی ذخایر	0.3	
7	سرویس اطفایه سیار و ثابت	0.4	
8	استهلاک ذخایر	0.3	
9	تخلیه مواد نفتی	0.05	
10	بار گیری مجدد مواد نفتی	0/06	
مجموع پول حق الخدمت از قیمت عمومی نفت و گاز مایع وارده		1.78%	

مشاهدات هیئت کمیته نظارت و ارزیابی از ذخایر و تأسیسات ریاست تصدی مواد نفتی در بنادر کشور نشان میدهد که اغلب تأسیسات آن به قدری فرسوده و کهنه شده اند که تقریباً از استفاده برآمده اند. مصاحبه دهندگان کتگوری تجار علت عدم استفاده اکثر تجار از تأسیسات این اداره را در سه نکته ذیل بیان کرده اند:

- تجهیزات و تأسیسات خیلی فرسوده که احتمال ضایع شدن مواد در آنها متصور است؛
- بی اعتمادی تجار نسبت به پرسنل این اداره؛ یکی از تجار مطرح تورید کننده مواد نفتی و گاز مایع در این رابطه می گوید که در سال های 2008 در یک دوره حدود 1500 تن تیل آن حین باز پسگیری کمبود کرد و تا اکنون حدود 750 تن تیل آن به وی باز پس داده نشده است.
- اکثریت تجار بزرگ مواد نفتی ذخایر بسیار مجهز و مدرن را تأسیس کرده اند که تأسیسات تصدی مواد نفتی و گاز مایع نمی تواند با آنها مقایسه شود و یا رقابت کند.

مصاحبه دهندگان به این باور اند که ریاست تصدی مواد نفتی برغم فرصت های عایداتی که در اختیار دارد و ایجاب میکرد که بحیث یک نهاد قوی در بخش مدیریت و عرضه مواد نفتی و گاز مایع خدمت گذاری کند. اما بر عکس، این نهاد، فوق العاده تحت تأثیر فساد اداری قرار گرفته است که مصاحبه دهندگان عامل آنرا در عدم شایستگی مقام های قبلی این ریاست، ظرفیت پائین، نبود سیستم های مالی و حسابی معیاری، عدم شفافیت در پروسه جمع آوری عواید ریاست و نبود شیوه های نظارتی موثر بر نظام دخل و خرج آن عنوان کرده اند.

علاوه برآن، صاحب نظران اقتصاد به این باور اند که این نهاد در پرنسیپ باید در رقابت با سکتور خصوصی عرضه خدمات کند، اما وقتی که این نهاد رقابت میکند و هم زمان نقش نظارتی و خدماتی به سکتور خصوصی را بازی میکند در حقیقت نوعی از تضاد منافع را به بار می آورد که خلاف ارزش های اقتصاد بازار تلقی میگردد. اما چون این نهاد در کشور دارای سابقه طولانی میباشد که بیشتر تجار بیش مبتنی بر نظام اقتصاد پلان شده بوده و تغییرات لازم در نقش و نحوه کار آن بوجود نیامده، اما نظام اقتصادی کشور تغییر کرده، بناءً، این نهاد نیز در نوعی از ابهام و چالش های میان این دو راهی قرار گرفته است.

این همه چالش ها در حقیقت این اداره را بشدت در برابر فساد آسیب پذیر ساخته، باعث شیوع انواع مختلف فساد اداری در آن گردیده و اداره را به پرتگاه سقوط کشانیده است. بگونه مثال علاوه بر حصول 0.20% از فروشات تانک ها به اعتراف کارمندان، و 1.78% از خدمات بندری، این اداره باید عاید بیارود که در سال 1394 مجموع مواد نفتی و گاز مایع وارد شده 1.495291 میلیون تن بوده و هر تن مطابق قیمت وضع شده از سوی وزارت مالیه

800 دالر امریکایی بود که ایجاب میکرد عواید این اداره در سال 1394 بیش از 1.459 میلیارد افغانی (معادل 21.3 میلیون دالر امریکایی) میبود، اما معلومات ارائه شده از سوی این اداره نشان میدهد که مجموع عواید این اداره در سال 1394 حدود 229 میلیون افغانی (معادل 3.368 میلیون دالر امریکایی) بوده است. به قول مسئول جدید این اداره حتی این پول فقط بروی کاغذ است و بصورت فیزیکی هنوز روشن نیست که این مبلغ در کجاست و یا چگونه مصرف شده است.

در مصاحبه های که رهبری جدید این اداره با هیئت کمیته نظارت و ارزیابی داشتند، از طرح جامع اصلاحات در این اداره صحبت نمودند که ظاهراً با تطبیق این طرح بخشی ازین چالش های عنوان شده در این گزارش حل خواهد شد. اگر چند روند تطبیق کامل این طرح اصلاحی زمانگیر است اما فعالیت های مقدماتی این اصلاحات عملاً بالای جمع آوری عواید ان اثرات مثبت قابل ملاحظه ای گذاشته است. اسناد ارائه شده از سوی این اداره به کمیته نظارت و ارزیابی، نشان میدهد که عواید این نهاد در مقایسه به سال 1394 بدلیل تغییرات در رهبری و یک تطبیق یک سلسله اصلاحات مقدماتی حد اوسط 650% افزایش داشته است. این امر، بصورت روشن نشان میدهد که در سال 1394 بیش از 6 برابر عواید آن حیف و میل گردیده یا از جمع آوری باز مانده است.

6.4.1. آسیب پذیری

معافیت و عدم تطبیق قانون بر افراد و اشخاص زورمند و نزدیک به حلقات سیاسی و نقش مافیای مواد نفتی و گاز مایع در سطوح بلند حکومت و پارلمان کشور باعث شده تا افراد مظنون به فساد میلیون ها دالر تحت پیگرد عدلی و قضایی قرار نگیرند.

6.4.1.1. سفارش

اداره امور ریاست جمهوری از طریق یک هیئت مشترک دولتی چگونگی جمع آوری عواید ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع و تثبیت موارد سوء استفاده از آن توسط مسئولین قبلی آن اداره را بررسی همه جانبه نموده اشخاص مظنون به فساد را شناسائی نموده به ارگانهای عدلی و قضائی معرفی نماید.

- **ضرب الاجل:** بعد از صدور گزارش الی 30 عقرب 1395

6.4.2. آسیب پذیری

نبود سیستم های فعال اداری باعث شده تا بستر مطمئن فساد اداری به کارمندان ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع در این نهاد پهن گردد.

6.4.2.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع، بعد از یک مطالعه جامع وضعیت فعلی این نهاد، سیستم های مالی و حسابداری به شمول عواید و مصارف ریاست تصدی مواد نفتی را برقی ساخته میکانیزم های را معرفی نماید که منجر به شفافیت، حسابداری و مسئولیت پذیری مسئولین و کارمندان در امور مالی این نهاد شود.

- **ضرب الاجل:** 29 حوت 1395

6.4.3. آسیب پذیری

کهنه بودن ابزار کاری و تجهیزات ریاست تصدی مواد نفتی باعث شده تا باوجود اخذ پول از توريد کنندگان مواد نفتی و گاز مایع، خدمات مطمئن و با کیفیت مطابق لست مندرج پالیسی مواد نفتی و گاز مایع به آنها ارائه نگردد.

6.4.3.1. سفارش

ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع در صورت حفظ تشکیل، ابزار کاری و ذخایر خویش را باز سازی و نو سازی نموده، اطمینان توريد کنندگان مواد نفتی را در رابطه به عرضه خدمات با کیفیت حاصل نماید.

- **ضرب الاجل:** 29 حوت 1395

6.4.4. آسیب پذیری

در حال حاضر ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع بر خلاف ماده 3 و 4 پالیسی مواد نفتی و گاز مایع در حالیکه برخی از خدمات مندرج این پالیسی را ارایه نمیکند، بالای تورید کنندگان مواد نفتی و گاز مایع حق خدمت وضع میکند.

6.4.4.1. سفارش

ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع، مطابق پالیسی مواد نفتی و گاز مایع، از تورید کنندگانی که نمی خواهند از خدمات این نهاد استفاده کنند، بصورت اجباری بر آنها پول حق خدمت وضع نکند.

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

6.5. آزمایش کیفیت

همزمان به رسیدن اسناد به اداره ملی ستندرد جهت کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع، این اداره اسناد را به اداره جیوکیم ارسال می کند بعد از آن چهار نفر هیئت که در ترکیب آن یک نفر از اداره جیوکیم، یک نفر نماینده ریاست مواد نفتی و گاز مایع، اداره ملی ستندرد و نماینده تاجر شامل می باشد، از مجموع تانکر ها و واگون ها طبق طرز العمل اداره ملی ستندرد نمونه گیری می نمایند.

مصاحبه دهندگان به این باور اند که شیوه ای نمونه گیری هیئت معمولاً یکسان نبوده، آسیب پذیر به فساد میباشد. بگونه مثال، هیئت میتواند در تباری با تاجر تیل از هر موتر یک نمونه بگیرد در حالیکه تانکر دارای سه بخش جدا از هم بوده و میتواند سه نوع مواد نفتی را در آن بار کند. علاوه برآن، برخی از مصاحبه دهندگان از حضور کم رنگ ریاست تصدی مواد نفتی در میان هیئت حکایت کرده میگویند که در مواردی که منافع پولی شخصی نداشته باشند در پروسه نمونه گیری حضور پیدا نمیکند.

بعداً، نمونه اخذ شده در لابراتوار دفتر محلی کمپنی جیوکیم آزمایش کیفیت شده و نتایج آن درج فورم ویژه، به اداره ملی ستندرد ارسال می گردد. کمپنی جیوکیم از فی تن تیل مبلغ 5 دالر و از فی تن گاز مبلغ 4 دالر اجرت اخذ می کند که مطابق قرارداد میان اداره ملی ستندرد و این کمپنی 95% این درآمد به حساب جیوکیم و 5% فیصد آن به خزانه دولت تحویل می گردد¹. اداره ملی ستندرد بعد از تاییدی نتایج جیوکیم اسناد را دوباره به مدیریت مواد نفتی و گاز مایع بندر مربوطه ارسال می کند و اداره مواد نفتی نیز نتایج را رسماً به گمرک سرحدی جهت اجراءات بعدی راجع میسازد. مصاحبه دهندگان کتگوری تاجر میگویند که شعبات بندری اداره ملی ستندرد، بعد از اینکه نتایج را کمپنی جیوکیم بدست میآورند، مبلغ یک هزار (1000) افغانی از تاجر مواد نفتی و گاز مایع رشوه حصول نموده بعداً نتایج را تأیید میکنند. در صورتیکه این مبلغ پرداخته نشود، تاجر با تعلل و کار شکنی در این اداره مواجه میشوند.

در این مرحله بحث اصلی اینست که نتایج لابراتور میتواند دو احتمال را در قبال داشته باشد: 1. اینکه نتیجه لابراتور کیفیت مواد نفتی را تأیید و قابل قبول نشان میدهد که در آن صورت همان سلسله فوق الذکر طی شده و طی مراحل گمرکی یعنی اخذ محصول و اجازه انتقال به داخل کشور به تاجر داده میشود. 2. اینکه نتیجه منفی باشد، یعنی کیفیت مواد نفتی قابل قبول نباشد، در این صورت چه خواهد شد؟ در رابطه به آن پروسیجر و پالیسی فعلی مسترد نمودن مواد به مرجع خریداری شده است. مطابق پالیسی های موجوده در صورت منفی بودن نتایج تاجر دیگر حق ندارد مواد بی کیفیت را از طریق گمرک وارد بازار کند.

اما آنچه در این زمینه مصاحبه دهندگان به ویژه مسئولین اداره ملی ستندرد میگویند اینکه، مواد بی کیفیت معمولاً از مجراهای مختلف پس از اینکه از سوی اداره ملی ستندرد رد می شود وارد بازار کشور میگردد. مصاحبه دهندگان موارد آتی را از چالش های کلیدی در پروسه میخوانند که پروسه را در برابر فساد آسیب پذیر ساخته اند:

¹ مسئولین اداره ملی ستندرد، میگویند که در سال 1394 سهم کمپنی جیوکیم از حق الاجره آزمایش مواد نفتی 90% و سهم اداره ملی ستندرد 10% توافق شده است.

1. با اعمال فشار سیاسیون و زورمندان محلی: در این زمینه مصداق های زیادی را ارائه نمودند که بیانگر مداخلات زورمندان محلی، اعضای شوراهای ولایتی، اعضای پارلمان و برخی مقام های دولتی دیگر در مرکز و ولایات میباشد. اشتراک کنندگان جلسه مشورتی مورخ 23 سرطان 1395 از دست داشتن والی ولایت فراه در قاچاق مواد نفتی و گاز مایع مثال زده افزودند که حتی در اضافه باری های تانکر ها نیز مقام ولایت نقش بارز داشته از وضعیت امنیتی نا مناسب استفاده سوء میکند.
2. تطمیع کارمندان شعبات مختلف موظف در بنادر با پرداخت رشوه.
3. مرزهای باز و وسیع با کشور های همسایه و عدم توان کنترل مرزها از سوی مراجع امنیتی مربوطه
4. انتقال مواد از راه های قاچاق در تبنانی با پولیس سرحدی که بیشتر در مرزهای فراه و نمیروز با ایران این گونه واقعات شایع است.

نگرانی دیگری که از سوی مصاحبه دهندگان در زمینه ی کنترل کیفیت وجود داشته و با هیئت کمیته نظارت و ارزیابی مطرح گردیده است، در رابطه به احتمال تزویر و تقلب در ورق نتایج است که از سوی اداره کمپنی جیوکیم صادر میشود. کمیته نظارت و ارزیابی این نگرانی را با مسئولین کمپنی جیو کیم در کابل مطرح نمود که مسئولین کمپنی در زمینه چنین ابراز نظر نموده اند: "طی چند سال گذشته تعداد زیادی از کارمندان تخنیکی که به چنین مواردی متهم شده بودند از وظایف شان سبک دوش شده اند و اگر چنین مواردی در باره کارمندان این کمپنی مشخص مطرح شود کمپنی آنها را حد اقل از وظایف شان سبک دوش خواهد کرد."

آسیب پذیری فعالیت کمپنی جیوکیم در این است که کارمندان تخنیکی آن همه خارجی ها هستند و در صورت مرتکب شدن به فساد، میتوانند پیش ازینکه در باره شان اقداماتی رسمی صورت گیرد، به بهانه رخصت افغانستان را ترک کند. به ملاحظه میرسد که در یکی از بندهای قرارداد میان کمپنی و اداره ملی ستندرد انتقال ظرفیت تخصصی و افزار کار در ختم قرارداد به اداره انسا است، اما در این زمینه از هر دو جانب قرارداد کم توجهی صورت گرفته و نگرانی های وجود دارد که در آخر قرارداد هیچگونه پیشرفتی در ظرفیت کارمندان انسا در این زمینه صورت نگیرد.

بحث دیگر در رابطه با کمپنی جیوکیم قیمت حق الاجره از لابراتوار است که از فی تن تیل مبلغ 5 دالر و از فی تن گاز مبلغ 4 دالر اجرت اخذ می کند. درحالیکه قرار ادعای مسئولین اتحادیه مواد نفتی ولایت هرات قیمت لابراتوار فی تن تیل در بیشتر کشور های منطقه از مبلغ یک دالر امریکای تجاوز نمیکند. تحقیق هیئت کمیته نظارت و ارزیابی از طریق انترنیت نشان میدهد که در کشور های مثل کمپنی معتبر بین المللی SGS روسیه قیمت آزمایش فی تن مبلغ یک دالر میشود. به هرحال قیمت بودن اجرت این کمپنی مطابق قرارداد و همچنان پرداخت فیصدی بسیار ناچیز به جانب حکومت از عواید این آزمایش، بیانگر نوعی از غفلت یا تبنانی در طی مراحل این قرارداد می باشد که در نهایت امر، بار آنرا مردم فقیر افغانستان بدوش میکشد. اما مسئولین اداره ملی ستندرد با توجیه این قیمت میگویند که شرایط امنیتی کشور و استخدام متخصصین خارجی، باعث می شود که مصارف کمپنی بیشتر شود که در این صورت این قیمت مناسب است.

بصورت کل یافته های ارزیابی حاکی از نا رضایتی ها و شکایات زیاد در رابطه به اجراءات کمپنی جیوکیم میباشد، برخی ها ادعا دارند که اگر چند نمونه از آزمایش های که توسط این کمپنی انجام شده به خارج فرستاده می شد به خوبی روشن میگردید که چقدر نتایج آزمایش آن مدار اعتبار است، اما تا اکنون چنین نشده است. اما مسئولین اداره ملی ستندرد به این باور اند که کمپنی جیوکیم از لحاظ ظرفیت و دقت کار در سطح منطقه از اعتبار خاصی برخوردار است و بارها تست های آن مورد آزمایش در خارج از کشور قرار گرفته که مورد تأیید بوده است. این در حالیست که یک عضو پارلمان که در جمع هیئت موظف پارلمانی از بنادر کشور دیدار نموده، چشم دیدش را به کمیته نظارت و ارزیابی چنین بیان میکند: "آزمایشی که ما از لابراتوار های کمپنی جیوکیم در اکثر بنادر کشور داشتیم به استثنای نمیروز دیگر در تمامی بنادر مشکل دارند و نتایج را یکسان نشان نمیدهند." موصوف علاوه میکند: "لابراتورها اکثرأ به یک معیار عیار شده اند که نتیجه را طبق مطلوب میتوانند نشان دهند."

مسئله مهم دیگر در این پروسه کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع در بازار است. اداره ملی ستندرد در هماهنگی با ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع ابتکاری را روی دست گرفتند که بر مبنای آن، مواد نفتی و گاز مایع را در تانک های تیل، توسط لابراتوار سیار آزمایش می کردند. اما با گذشت زمان این روند کند شده و بالاخره تا مدت

زیادی متوقف بوده است. حال با معرفی رئیس جدید در هر دو نهاد، یکبار دیگر این روند آغاز شده است. به باور اداره ملی ستندرد، کنترل کیفیت مواد نفتی در بازار کشور که علاوه بر سه هزار (3000) تانک تیل و گاز مایع هزاران خورده فروش دیگر نیز در توزیع مواد نفتی کشور فعال هستند کار دشوار و حتی ناممکن است. فروش پترول A-92 و A-95 بعنوان سوپر در حالیکه از طریق بندرهای کشور هیچ نوع پترول سوپر وارد شده ثبت نیست بیانگر اینست که تجار مواد نفتی با این ترفند پول هنگفت شهروندان کشور را با تزویر و تقلب میربایند. آنها علاوه میکنند که برغم تأکید زیاد و پیشنهادات متعدد مبنی بر اینکه تانک ها باید به اسم شرکت های توریدی تیل جواز داده شوند تا حال در این راستا هیچ گونه اقدامی صورت نگرفته است. در صورتیکه این پیشنهاد عملی شود روند کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع را تسهیل بخشیده و حتی در جلوگیری از قاچاق نیز این پیشنهاد میتواند موثر واقع شود.

در نهایت امر، به ملاحظه میرسد که تا هنوز اداره ملی ستندرد با حضور قوی در راستای کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع نتوانسته وارد میدان شود. ضعف های اساسی در اجراءات این اداره نداشتن تجهیزات لابراتواری، منابع بشری تخصصی و همچنان حمایه لازم ارگانهای دخیل می باشد که می بایست تا امروز این موارد از مسیر راه این اداره دور میشد که متأسفانه کماکان این ضعف ها با قوت خویش موجود بوده و مانع رسیدن این اداره به هدف شده است.

6.5.1. آسیب پذیری

عدم تطبیق قانون بالای اشخاص دخیل در جعل و تزویر اسناد و جور آمد هیبت نمونه گیری با تورید کننده گان فرصت های بیشتری فساد اداری و رشوه ستانی را مساعد نموده سبب افزایش ورود مواد نفتی و گاز مایع بی کیفیت در بازار شده است.

6.5.1.1. سفارش

اداره ملی ستندرد، کارمندان دخیل در جعل و تزویر نتایج آزمایش کیفیت را شناسایی و غرض پیگرد قانونی به ارگان های عدلی و قضایی معرفی نماید.

- **ضرب الاجل:** بعد از نشر گزارش- دوامدار

6.5.2. آسیب پذیری

ضعف میکانیزم های نظارتی اداره ملی ستندرد پیرامون اجراءات کمپنی جیوکیم باعث شده تا اعتماد برخی از تورید کنندگان و مسئولین ادارات محلی بر آنها کم شده و شفافیت پروسه زیر سوال قرار گیرد.

6.5.2.1. سفارش

اداره ملی ستندرد، غرض حصول اطمینان از شفافیت در اجراءات کمپنی جیوکیم میکانیزمی را طرح و تطبیق نماید که بر اساس آن برخی از آزمایش های انجام یافته توسط این کمپنی را مجدداً آزمایش کند.

- **ضرب الاجل:** 30 قوس 1395

6.5.3. آسیب پذیری

تعدد بیش از 3000 تانک تیل در نقاط مختلف کشور باعث شده تا اداره ملی ستندرد نتواند کیفیت مواد نفتی را در بازار کنترل و تثبیت کند.

6.5.3.1. سفارش

ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع، تانک های تیل را تحت چتر شرکت های محدود تورید کننده مواد نفتی جواز دهد؛ تا روند کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع آنها توسط اداره ملی ستندرد تسهیل گردد.

- **ضرب الاجل:** 29 حوت 1396

6.5.4. آسیب پذیری

استیشن های فروش و دست فروشان تیل های بی کیفیت که مواد را تحت نام تیل های سوپر و رگولر بفروش می رسانند کنترل و پرسیانی وجود ندارد.

6.5.4.1. سفارش

ریاست ستندرد ملی با همکاری مفاامات امنتی و حقوقی لابراتور های سیار را بکار انداخته متخلفین را مورد پیگرد عدالی قرار دهد.

• ضرب الاجل: 30 عقرب 1395

6.6. اخذ محصولات گمرکی

پس ازین که نتایج کنترل کیفیت در اختیار گمرک سرحدی قرار میگیرد، در صورت مثبت بودن نتایج و تأییدی کیفیت مواد نفتی و گاز مایع، گمرک سرحدی مبلغ 2 افغانی از هر فی لیتر تیل/ گاز تحت عنوان حفظ و مراقبت سرکها اخذ کرده و تحویل حساب وزارت فواید عامه می نماید.

بعد از اخذ محصول گمرکی، طی مراحل پروسه تکمیل گردیده و درایور محموله (تانکر) می تواند تانکر خویش را از گمرک بیرون نماید. اکثر مصاحبه دهندگان از کتگوری های مختلف باور دارند که بل خریداری (Invoice) و فورم های بارنامه (CMR و Consignment) معروض به خطر جعل کاری و تزویر هستند. وزارت مالیه با توجه به این که احتمال جعل و تزویر در قیمت های مندرج اسناد تجار به ویژه (Invoice) است، اسناد آنها را تقریباً از اعتبار ساقط نموده یک قیمت ثابت را برای مواد نفتی و گاز مایع در دیتابیس خویش تعیین نموده است که در ماه حوت 1394 این قیمت پترول و دیزل 800 دالر امریکائی و قیمت گاز مایع 400 دالر امریکائی بود. اگر چه این یک اقدام پیشگیرانه برای کاهش فرار از مالیات است، اما تفاوت سه برابری این قیمت از نرخ بازار که در همین ماه قیمت واقعی مواد نفتی حدود 270-300 دالر و گاز مایع 150-200 دالر بود، باعث شده تا تجار مواد نفتی در جستجوی راه های گریز از پرداخت محصول گزاف شوند و راه های قاچاق و پرداخت رشوه به مامورین را که حتی از گمرک بدون طی مراحل فرار کنند را فراهم می سازد.

با توجه به این که مبلغ محصول گمرکی قابل پرداخت مواد نفتی و گاز مایع 12% قیمت مواد نفتی است، وزارت مالیه سند خریداری را اعتبار نداده نظر به قیمت ثابتی که از شورای وزیران تعیین شده است محصول میکند، بناءً، تجار حدود 260% بیشتر از محصول واقعی می پردازند. تجار به این باور اند که پالیسی های وزارت مالیه به منظور افزایش عواید و رسیدن به اهداف تعیین شده باعث شده تا حکومت به صورت رسمی از تجار اخاذی کند.

مصاحبه دهندگان از کتگوری تجار مواد نفتی و گاز مایع به این باور اند که این گونه برخورد و پالیسی ها باعث شده تا گراف واردات مواد نفتی به داخل کشور از راه گمرکات کاهش یافته و گراف واردات غیر قانونی آن بصورت قاچاق بالا برود. یافته های هیئت کمیته نظارت و ارزیابی از گمرک حیرتان، آقنه و تورغندی نشان میدهد که مواد نفتی تجارتی ازین بنادر بسیار محدود شده و تقریباً اکثریت مطلق واردات مواد نفتی ازین دو بندر معافی هستند.

متقابلاً حکایات زیادی از باز شدن راه های قاچاق مواد نفتی از مرزهای غربی کشور به ویژه ولایات فراه و نیمروز شنیده شده است. تجار مواد نفتی در شمال افغانستان از وضعیت موجوده قاچاق مواد نفتی ابراز نگرانی کرده از مواجه شدن شان به چالش های جدی شکایت داشتند. دلیل آنرا در ضعف پالیسی های وزارت مالیه مشخصاً قیمت ثابت 800 دالری درج دیتابیس شان میدانستند¹.

به باور تجار مواد نفتی، صلاحیت مندرج فقره دوم ماده بیست و سوم قانون گمرکات به وزارت مالیه مبنی بر تصویب تعرفه های گمرکی در حالیکه این وزارت مسئولیت جمع آوری و حسابدگی آنرا نیز بدوش دارد، به نحوی تضاد منافع است. چون این وزارت بخاطریکه هدفش را پوره کند، تعرفه ها را مطابق میل خودش، بدون در نظر داشت اینکه عواقب منفی آن بالای تجار و مستهلکین وضع میکند.

¹ در جریان تهیه مسوده این گزارش، شورای وزیران این قیمت را به 600 دالر کاهش داده اند.

6.6.1. آسیب پذیری

تعیین قیمت مواد نفتی بدون در نظر داشت بازار واقعی باعث شده تا فرصت های قاچاق مواد نفتی بی کیفیت و فساد اداری در گمرکات کشور فراهم گردد.

6.6.1.1. سفارش

وزارت مالیه، شیوه قیمت گذاری خویش را مطابق به قیمت واقعی مارکیت های فروشنده و یا میتود اول که اعتبار دهی به بل خریداری (invoice) است، تعیین نموده در هماهنگی با ریاست عمومی مواد نفتی و گاز مایع و کشور های صادر کننده مواد نفتی و گاز مایع از اصل بودن بل خریداری حصول اطمینان نماید.

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

6.6.2. قاچاق مواد نفتی از مرز های کشور

در اینکه بخش بزرگ مواد نفتی کشور بصورت قاچاق وارد بازار میشود، تقریباً همه مصاحبه دهندگان اعم از مسئولین بلند پایه ادارات دخیل در پروسه توريد، تجار و مستهلکین همنظر هستند؛ اما اینکه این قاچاق چگونه صورت میگیرد و توسط کدام طبقات تجار؟ در پاسخ به این سوال دیدگاه های مصاحبه دهندگان متفاوت است. اکثریت مصاحبه دهندگان به شمول برخی از ادارات دولتی قاچاق مواد نفتی را به دو شیوه ذیل نقل کرده اند:

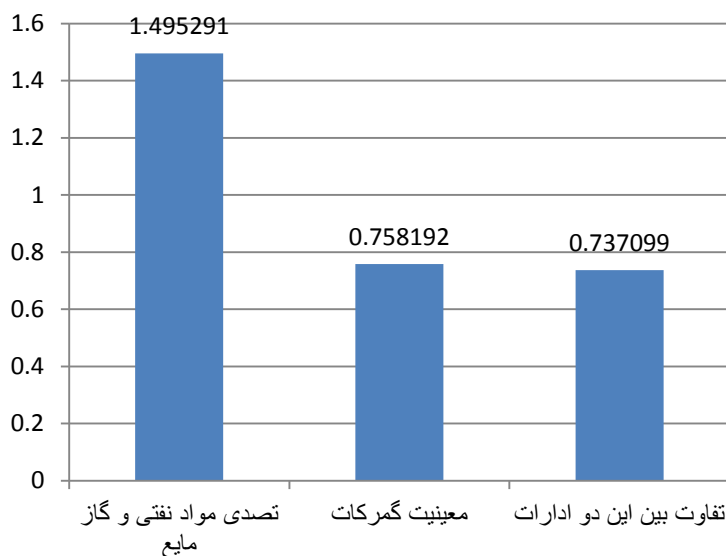
1. اینکه مرز های باز و غیر قابل کنترولی میان افغانستان و کشور های همسایه به ویژه ایران، یکی از مجرا های قاچاق کالا به ویژه مواد نفتی بوده میتواند. مصاحبه دهندگان زون غرب با اشاره به آن حدود بیش از 35 راه قاچاق کالا میان ایران و افغانستان را که از هرات شروع الی آخر نیمروز میباشد، حکایت کرده اند.
2. برخی مسئولین ادارات دولتی به این باور اند که بیشترین قاچاق مواد نفتی با عبور از بندر رسمی میان دو کشور صورت میگیرد که از سوی کشور های همسایه گمرک میشوند، اما با تطبیع کارمندان گمرکات و پولیس سرحدی بصورت مستقیم صورت میگیرد.

یک مقام بلند پایه اداره ملی ستندرد میگوید که در سال 1394 یک هیئت حکومت افغانستان با آن سوی مرکز میل 78 فراه رفته و از گمرک کشور ایران دیدار نمودند. ارقام بدست آمده از آن گمرک نشان میدهد که حدود 84000 تن تیل را بیشتر از گمرک افغانستان محصول کرده اند. این امر، بیانگر اینست که در ظرف یک سال تنها از یک گمرک کشور حدود 84000 تن تیل با پرداخت رشوه بدون محصول از راه رسمی قاچاق شده است. اینکه از سایر مرز های دیگر به چه مقدار قاچاق صورت گرفته است؛ معلوم نیست. اما مایه نگرانی اداره ملی ستندرد اینست که تمامی مواد نفتی رد شده از سوی این اداره که در سال 1394 به 15880 تن میرسد نیز بدون محصول از طریق گمرکات وارد کشور میشود. یک مقام ارشد این اداره با ابراز نگرانی میگوید که وقتی از گمرکات کشور های همسایه به ویژه ایران پرسیدند که چه مقدار مواد نفتی رد شده از افغانستان را ثبت کرده اند که به ایران باز گردانیده شده است؟ مسئولین گمرکات ایرانی در پاسخ به این سوال گفته اند: "حتی یک لیتر مواد نفتی و گاز مایع که از سوی افغانستان تا حال از مرز های رسمی باز گردانیده نشده است."

به اساس پروسیجر مواد نفتی و گاز مایع وقتیکه مواد نفتی وارد کشور میشوند، این مواد اولاً در تصدی مواد نفتی، و بعداً غرض آزمایش کیفیت به اداره ملی ستندرد و غرض محصول به گمرک راجع شده و در گمرک محصول میگردد.

ارقام بدست آمده از این ادارات تفاوت فاحش نشان میدهد، ارقام ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع نشان میدهد که در سال 1394 به مقدار 1.495291 میلیون تن مواد نفتی (پترول، دیزل، تیل طیاره) تجارتی به کشور توريد گردیده است. اما ارقام بدست آمده از معینیت عواید و گمرکات نشان میدهد که در سال 1394 به مقدار 0.758192 میلیون تن مواد نفتی (پترول، دیزل، تیل طیاره) تجارتی محصول گردیده است. این بدین معنی است که 0.737099 میلیون تن تیل تجارتی که از طریق گمرکات وارد کشور گردیده و در ریاست تصدی مواد نفتی ثبت راجستر شده از محصول گمرکی بازمانده است. این تفاوت بیانگر فساد گسترده مامورین گمرکات در بخش توريد مواد نفتی بوده که به اساس

مقدار مواد نفتی تجارتي توريد شده در سال 1394

ارقام فوق الذکر 49.3% مجموع مواد نفتی وارد شده به کشور از محصول بازمانده است. این در حالیست که قیمت فی تن مواد نفتی در سال 1394 در دیتابیس وزارت مالیه 800 دالر بود و گمرکات از مواد نفتی 12% تعرفه گمرکی (محصول) وضع میکند. به اساس این محاسبه، مقدار فرار مالیات ناشی از قاچاق رسمی از طریق گمرکات در سال 1394 در مقایسه به ارقام ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع 70.761504 میلیون دالر امریکایی است.

همچنان، ارقام بدست آمده از تصدی مواد نفتی نشان میدهد که در سال 1394 به مقدار 0.517694 میلیون تن گاز مایع تجارتي وارد کشور گردیده است، اما ارقامی که از معینیت عواید و گمرکات بدست آمده، نشان میدهد که در سال متذکره به مقدار 0.568394 میلیون تن گاز مایع تجارتي محصول گردیده است. تفاوت ارقام گمرکات در مقایسه به تصدی مواد نفتی 50700 تن گاز مایع است که در تصدی مواد نفتی و گاز مایع ثبت نگردیده است، و کارمندان تصدی مواد نفتی در معامله با تجار این مقدار را راجستر ننموده و این ریاست ناشی از عدم ثبت آن حدود 360984 دالر امریکایی (معادل 24.7 میلیون افغانی) خساره دیده است.

تحلیل و ارزیابی کمیته نظارت و ارزیابی نشان میدهد که قاچاق کالا بصورت کل از بندر های رسمی کشور ناشی از آسیب پذیری ذیل است.

1. نبود تجهیزات و تأسیسات لازم به شمول سکرنر ها در گمرکات کشور
2. عدم نظارت و کنترل کافی بر عمل کرد مامورین ارگانهای مختلف موظف در گمرکات
3. نبود سیستم های معیاری کنترل الکترونیک به ویژه تبادل معلومات گمرکی میان گمرکات افغانستان و کشور های همسایه

در کل، به ملاحظه میرسد که قاچاق مواد نفتی بی کیفیت در کشور به یک چالش بزرگ غیر قابل کنترل میدل شده است که از یک سو باعث متضرر شدن دولت از مدرک محصول گمرکی و از سوی دیگر باعث آلودگی غیر قابل کنترل محیط زیست و تخریب عراده جات شده است.

6.6.2.1. آسیب پذیری

نبود میکانیزم های شفاف کنترل و حساب گیری از گمرکات باعث شده تا بخش بزرگ مواد نفتی و گاز مایع مورد نیاز کشور از طریق گمرکات کشور بدون محصول توريد و عرضه شود.

6.6.2.2. سفارش

اداره امور ریاست جمهوری از طریق یک هیئت مشترک دولتی به شمول نماینده اداره عالی تفتیش چگونگی جمع آوری محصول گمرکی و تثبیت موارد سوء استفاده آن را بررسی همه جانبه نموده اشخاص مظنون به فساد را شناسائی و به ارگانهای عدلی و قضائی معرفی نماید.

- ضرب الاجل: 30 سنبله 1395

6.6.3. معافیت های مالیاتی در گمرکات افغانستان¹

ماده سوم فقره 29 قانون گمرکات محصول گمرکی را چنین تعریف میکند: "محصول گمرکی عبارت از مبلغی است که بر صادرات یا واردات در مطابقت با طبقه بندی و اندازه های مندرج در تعرفه گمرکی وضع می شود." بناً، هر شخص حقیقی و حکمی که کالا را وارد افغانستان می کنند مکلف است مالیه بدهد اما طبق موافقت نامه دوجانبه امنیتی (BSA) که دولت افغانستان با نیروی های نظامی بین المللی نموده است، تمام کالای وارداتی نیرو های نظامی بین المللی از محصولات گمرکی معاف می باشند. ضمناً وزارت مالیه از توريد کالاهای که مربوط وزارت دفاع و داخله باشند مالیه نمی گیرد. اما برغم پیچیده بودن طی مراحل پروسه معافیت های مالیاتی نیرو های بین المللی، وزارت های دفاع و داخله، هنوز هم مصاحبه دهندگان از فروش مواد نفتی معافی در بازار پرده بر میدارند.

شرکت های تجارتي² متعددی در افغانستان وجود دارد که مواد نفتی نیرو های بین المللی و نیروی های امنیتی کشور را تهیه می نمایند، تعداد این شرکت ها در هر سال متفاوت می باشد و در سال 1394 تعداد شرکت های معافی توريد مواد نفتی به 20 شرکت می رسید.

پروسه توريد تیل معافی بگونه است که ابتدا نیرو های نظامی بین المللی، مثلاً ماموریت حمایت قاطع (RSM) جهت طی مراحل پروسه اسناد ذیل را به وزارت امور خارجه ارسال می کند:

- 1- مکتوب رسمی با مهر و امضاء مسئول تهیه و تدارکات
- 2- کاپی موافقت نامه امنیتی با دولت افغانستان
- 3- کاپی قرارداد منعقد با شرکت توريد کننده مواد نفتی و گاز مایع

نیرو های نظامی بین المللی اسناد فوق را به وزارت خارجه ارسال و تقاضای توريد مقدار معینی مواد نفتی را ذریعه شرکت قراردادی می نمایند. وزارت خارجه نیز نامه رسمی ماموریت حمایت قاطع را به وزارت مالیه (معینیت گمرکات) ارسال می نماید و ریاست تخنیک معینیت گمرکات فورم معافی را تهیه و تمام مشخصات شرکت توريدی، مقدار مواد نفتی و جزئیات دیگر را تحریر، امضاء، مهر و نشانی نموده دوباره به وزارت خارجه ارسال می کند. وزارت خارجه فورم را تصدیق نموده دوباره به معینیت گمرکات ارسال می کند ریاست تخنیک معینیت گمرکات بعد از ثبت و راجستر، فورم را به شرکت توريد کننده می دهند و شرکت نیز مواد نفتی مورد نظر را از مرزها³ وارد افغانستان می کند و از تمامی پرداخت ها و پروسه های گمرکی معافی می باشد. حتی به اداره ملی ستندرد اجازه داده نمی شود تا تیل توريدی معافی نیرو های نظامی بین المللی را آزمایش کیفیت و لابراتوار نماید. برغم اینکه در موافقت نامه دو جانبه BSA از اموال و اجناس مجاز نام برده شده است؛ قراردادیان (مثل کمپنی سوپریم و امثال ان) اجازه تشریح و آزمایش نمی دادند بدون تردید اموال غیر مجاز هم وارد می گردید که اکثرآ در مارکیت های کابل و شهر هایی دیگر به فروش می رسید. معینیت گمرکات جهت جلوگیری از سوء استفاده ها، فورم معافیت را سکن نموده و ذریعه ایمیل به گمرکات سرحدی ارسال می نماید تا گمرکات سرحدی اصل فورم را با فورم سکن (تصویر برداری) شده، مطابقت دهند. همچنان ادارات محلی گمرکات جهت حصول اطمینان از اینکه تیل به مرجع درخواست کننده رسیده است، از مرجع در خواست کننده رسید رسمی میخواهند. ریاست عمومی گمرکات وزارت مالیه از عدم همکاری وزارت دفاع و تعلل در ارسال برگه رسید، شکایت داشته میگویند که این وزارت به وقت اسناد را به معینیت گمرکات ارسال نمی کند. این در حالیست که وزارت دفاع با هیئت کمیته نظارت و ارزیابی نیز برغم پیگیری های رسمی در ارائه ارقام همکاری نکرد.

به اساس ارقام که توسط ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع ارسال گردیده است، در سال 1394 به مقدار 0.378989 میلیون تن مواد نفتی (پترول، دیزل، تیل تیاره) با استفاده از معافیت های مالیاتی و محصول گمرکی وارد کشور گردیده است. به رغم تلاش های کمیته MEC معینیت گمرکات ارقام دقیق مجموع مواد نفتی وارد شده به

¹ معافیت های مالیاتی در گمرکات افغانستان، براساس پیشنهاد وزارت مالیه و طبق مصوبه شماره 4 مورخ 2 حمل سال 1394 شورای وزیران، به وزارت های دفاع ملی، امور داخله، قوماندانی مشترک انتقال امنیت برای افغانستان، نیرو های نظامی امریکا، سازمان پیمان اتلانتیک شمالی (ناتو) (NATO) تصویب شده است.

² به ضمیمه شماره (2) لست شرکت های معافی توريد تیل مراجعه شود.

³ تیل معافی صرف از مرز های حیرتان؛ آقینه و تورغندی وارد می گردد.

صورت معافی را در اختیار هیئت کمیته نظارت و ارزیابی قرار نداد، اما اگر ارقام ارائه شده از سوی ریاست تصدی مواد نفتی معیار قرار گیرد، خسارات وارده ناشی از معافیت توريد مواد نفتی در سال 1394 به نیروهای نظامی بین المللی و ملی 36.38 میلیون دالر میشود.

جهت وضاحت بیشتر مراحل پروسه توريد مواد نفتی معافی که برای نیروی های بین المللی، وزارت دفاع ملی، امور داخله¹ و مالیه صورت می گیرد در جدول ذیل نشان داده شده است:

شماره	پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع معافی ²	مرجع مسسئول
1	مکتوب رسمی با مهر و امضاء مسئول تهیه و تدارکات به وزارت خارجه. (وزارت های دفاع و داخله بصورت مستقیم به معینیت گمرکات مکتوب را ارسال میکنند.)	مراجع درخواست کننده: نیروهای نظامی بین المللی (US-Army, RSM)
2	طی مراحل و ارسال مکتوب در خواستی مواد نفتی معافی به معینیت گمرکات	وزارت امور خارجه افغانستان
3	تهیه فورم معافی و ارسال آن به وزارت خارجه. (در صورتیکه وزارت های دفاع و داخله باشد مستقیم به وزارت های متذکره ارسال میگردد.)	معینیت گمرکات وزارت مالیه افغانستان
4	تأییدی فورم معافی و ارسال آن به وزارت امور خارجه	معینیت گمرکات ارسال
5	تأیید و ارسال فورم به معینیت گمرکات ارسال فورم معافی از طریق ایمیل به گمرکات سرحدی	وزارت امور خارجه معینیت گمرکات
6	توريد مواد نفتی معافی	نماینده شرکت قراردادی توريد کننده

آسیب پذیری های پروسه معافیت های مالیاتی در برابر فساد اداری

تاجران توريد کننده مواد نفتی و گاز مایع از بنادر آقینه، حیرتان و تورغندی، و برخی مسئولین ادارات دخیل در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع تأکید میورزند که فورم معافیت های مالیاتی جعل می شوند و شرکت های که حق توريد تیل معافی دارند فورم معافی را به فروش میرسانند و شرکت های دیگری توريد کننده نیز فورم معافی را خریداری نموده و مواد نفتی را بدون محصول گمرکی وارد افغانستان می نمایند. این مسئله باعث شده تا تاجران مواد نفتی و گاز مایع نه توانند با آنها رقابت نمایند که تقریباً در حالت رکود و ورشکستگی قرار گرفته اند. در ضمن ازینکه مواد نفتی معافی که بنام نیرو های بین المللی توريد می شود، از آزمایش و لابراتوار نیز معاف میگردد. به باور تاجران و برخی ادارات دخیل در پروسه، مواد نفتی که بنام نیروهای خارجی از تمامی پرداخت ها معاف است وارد بازار کشور میشود و با مواد نفتی با کیفیتی از سوی تاجران رسماً بعد از طی مراحل گمرکی وارد میشود مبادله شده، مواد باکیفیت به نیروهای بین المللی تحویل میگردد و مواد بی کیفیتی که بنام آنها توريد شده در بازار عرضه می شود. اما در این رابطه به ثبوت یا رد آن هیئت کمیته نظارت و ارزیابی نتوانست در زمینه اسنادی را بدست آورد.

در کل اداره ملی ستندرد در بحث معافیت دو مورد را آسیب پذیر به فساد میدانند: اول مقدار تیل معافی: به باور آنها، مصرف این مقدار تیل به نیروهای نظامی به شمول نیرو های بین المللی چگونه ارزیابی ضرورت میشود؟ دوم اینکه میکانیزم توريد و تخلیه آن در ذخایر این نیرو ها نیز بحث انگیز است. آنها به این باور اند که با استفاده از معافیت لابراتوار و کنترل کیفیت پیمان کاران داخلی تیل بی کیفیت را وارد بازار نموده در عوض از تیل تجارتي که کنترل

¹ جهت وضاحت بیشتر به ضمیمه شماره (6) که جدول تیل تهیه شده سال های 1393-1394 وزارت امور داخله می باشد مراجعه شود.

² تفاوت طی مراحل اسناد تیل معافی نهاد های دولتی با نهاد بین المللی اینست که اسناد نهاد های دولتی به وزارت خارجه ارسال نمی گردد اما سایر قدمه ها را طی می کند.

کیفیت میشود به نیرو های بین المللی تسلیم میدهند. در کل، پروسه تورید تیل معافی به ویژه در صورتیکه از کنترل کیفیت نمی شود فرصت های زیادی را به تجار برای وارد کردن تیل بی کیفیت فراهم ساخته است.

هیئت کمیته نظارت و ارزیابی، تنها به گفته های تاجران و برخی ادارات دخیل اکتفا نکرده، به تحقیق و جستجو خویش ادامه داد زیرا تهیه فورم معافیت (قرار جدول مندرج تحت عنوان شماره 6.7.2.1) یک مرحله پیچیده بوده و طی مراحل آن از مجرای سه نهاد معتبر صورت می گیرد؛ یعنی احتمال و امکان جعل و فروش فورم در بازار بسیار مشکل است. برخی از تجار در این زمینه چنین میگویند: "معینیت گمرکات در جور آمد با ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع، بدلیل اینکه دو اداره کلیدی پروسه ثبت معلومات هستند، میتواند فورم را جعل کرده بفروش برسانند، و ارقام را حتی ثبت دیتابیس نکند."

مشاهدات هیئت کمیته نظارت و ارزیابی از دیتابیس گمرکات در مرکز و ولایات نشان میدهد که آنچه بنام دیتابیس در این نهاد نامیده شده فقط جدول های استکه در ایکسپل عیار شده و معلومات و ارقام در آن هر لحظه قابلیت دستبرد و منهدسی را دارد. حد اقل این ادعاها و مشاهدات هیئت کمیته نظارت و ارزیابی از شیوه ثبت و راجستر در دو نهاد متذکره، میتوانند به آسیب پذیری دیتابیس و شیوه ثبت و راجستر آنها در برابر دستبرد و منهدسی معلومات حکم کند. مزید برآن، از آغاز کار کمیته نظارت و ارزیابی تا تاریخ 18 جولای 2016 که حدود پنج ماه را در برگرفته با این دو نهاد در تماس بود تا بتواند ارقام دقیق هر دو نهاد را در زمینه جمع آوری و تحلیل نموده تفاوت های شانرا در گزارش درج کند. اما آنچه از سوی معینیت گمرکات به بهانه گرفته شد تکمیل نبودن معلومات دیتابیس مواد نفتی و راد شده سال 1394 در مرکز وزارت است. این امر، بصورت شفاف و روشن بینانگر نواقص جدی و آسیب پذیر بودن سیستم راجستریشن معینیت گمرکات است.

اشتراک کنندگان جلسه مشورتی موجودیت تیل فراوان TC-1 را در بازار یکی از شواهد فروش تیل معافی عنوان کردند. این در حالیست که اگر به اسناد ثبت و راجستر معینیت گمرکات و ریاست مواد نفتی مراجعه شود رقم رسمی تیل TC-1 وارد شده در سال 1394 به مقدار 27307 تن تیل TC-1 رسماً تورید و طی مراحل گمرکی شده است. در حالیکه تمامی شرکت های هوانوردی ملکی که در افغانستان فعال هستند به این تیل نیاز دارند و یومیه به مقدار زیادی تیل TC-1 نیاز دارند که از طریق شرکت ها به آنها تدارک و فروش میشود.

یکی از شیوه های احتمالی دیگری که از سوی مصاحبه دهندگان مطرح شده است، دست داشتن مقام های امنیتی محلی در عرضه تیل معافی به بازار است، قولی اردو ها و قومندانی های امنیه از وزارت های دفاع و امور داخله را چند مرتبه بیشتر از ضرورت شان مطالبه میکنند و آنرا در تانک های خصوصی ذخیره نموده حسب ضرورت استفاده می کنند و بقیه مواد نفتی آنها را تانک ها در بازار به مردم می فروشند. برخی از اشتراک کنندگان جلسه مشورتی مورخ 23 سرطان 1395 در این زمینه حکایتی از قومندانی امنیه قندهار داشتند میگویند: "از قومندان امنیه قندهار پرسیده شد که در قومندانی امنیه این ولایت برای چه مقدار تیل ذخیره وجود دارد؟ موصوف در پاسخ گفت که آنها از 20 تن بیشتر را ذخیره کرده نمی توانند و بیشتر تیل های شان را در تانکها تخلیه نموده حسب ضرورت به اساس پریزه قومندانی امنیه توزیع میکنند." حال اگر ابعاد مختلف این موضوع به تحلیل گرفته شود، جدا از اینکه چقدر این تیل درست مصرف میشود و چقدر آن حیف و میل میشود، تیل معافی بالاخره در بازار به فروش میرسد. در جلساتیکه یک عضو ارشد کمیته نظارت و ارزیابی با نیروهای نظامی بین المللی داشت، مسئله سوء استفاده از مواد نفتی معافی را با ایشان در میان گذاشته است. آنها نیز به تأیید احتمال سوء استفاده از معافیت های گمرکی، برای تغییر پروسه موجود و جستجوی بدیلی که شفافیت پروسه تورید مواد نفتی معافی را تضمین کند اظهار آمادگی کرده اند.

اگر این بحث را جمع بندی کنیم، فشرده آن این است؛ روند تورید مواد نفتی معافی علاوه بر اینکه بدلائل مختلف منجمله مسایل امنیتی شفاف نیست، بل آسیب پذیری های جدی در پروسه از جمله قدمه ثبت و راجستر در معینیت گمرکات، تثبیت نیازمندی (مقدار ضرورت) در داخل نهاد های مصرف کننده، و معافیت برخی آنها از پروسه آزمایش کیفیت، وجود دارد که مقتضی تغییر در طی مراحل اداری آن است.

6.6.3.1. آسیب پذیری

معافیت محصول گمرکی از تورید مواد نفتی و گاز مایع نیروهای نظامی بین المللی و ملی باعث سوء استفاده شده و فرصت های گریز از پرداخت محصولات گمرکی را فراهم نموده است.

6.6.3.1.1. سفارش

وزارت امور خارجه در تفاهم با نیروهای بین المللی و وزارت های مالی، داخله و دفاع و تجارت تفاهمه نامه ای را امضاء نماید که مبتنی برآن از توريدات تمامی مواد نفتی و گاز مایع مربوط نیروهای نظامی محصول گمرکی اخذ گردد و وزارت مالیه پول های پرداخت شده اجناس معاف از محصول را به حساب بانکی نیروهای نظامی بین المللی و داخلی برگرداند. همچنان موافقه بعمل آید که اموال تشریح و آزمایش شوند تا از ورود اموال و اجناس غیر مجاز و بی کیفیت جداً ممانعت بعمل آید.

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

6.6.4. نقش مافیای مواد نفتی در پروسه توريد

منظور از مافیای مواد نفتی در افغانستان تعدادی از افراد زورمند هستند که علی الرغم حضور گسترده ایشان در موقف های بلند دولت در بخش های مشخصی از سکتور خصوصی نیز حضور دارند. مصاحبه دهندگان به این باور اند که با توجه به نفوذ سیاسی و جایگاه وظیفه ای که این مجموعه های مافیایی در داخل دولت افغانستان دارند، آنها قادر به تغییر پالیسی های دولت و ایجاد فرصت ها برای تأمین منافع خویش می باشند.

به عقیده مصاحبه دهندگان مافیا در پروسه توريد مواد نفتی کسانی هستند که فرصت های قاچاق مواد نفتی، جعل و تزویر اسناد پروسه به ویژه اسناد ترازوها، کنترل کیفیت، استفاده از معافیت گمرکی مواد نفتی برای نیروهای نظامی و اخذ احکام فوق العاده برای توريد هزاران تن مواد نفتی بی کیفیت را با استفاده از نفوذ سیاسی و سهم شان در قدرت، فراهم نموده از منافع آن بهره کشی میکنند. بخش بزرگی از شرکت های توريد مواد نفتی و گاز مایع بصورت مستقیم یا غیر مستقیم از حمایه آنها برخوردار است.

برخی از تجار مواد نفتی مافیای مواد نفتی افغانستان را به چند بخش تقسیم نموده چنین ابراز نظر میکنند: "مافیای مواد نفتی در کشور عمدتاً به دو بخش شمال و غرب تقسیم شده هر کدام از ساحه نفوذ خویش در گوشته های مختلف کشور استفاده می کنند." آنها علاوه میکنند؛ در شمال و غرب افغانستان افراد مشخصی در سمت های دولتی هستند که از فرصت های قاچاق استفاده نموده هزاران تن مواد نفتی را بدون پرداخت محصولات گمرکی وارد کشور میکنند.

برخی از مصاحبه دهندگان با استناد بر تغییرات زود هنگام در تصامیم شورای وزیران باوردارند که مصوبات شورای وزیران نیز تحت تأثیر این زورمندان در تقابل با احکام قوانین صادر می شود که مصداق آن را در مصوبه های شماره 45 مورخ 5 حوت 1392 شورای وزیران و مصوبه شماره 9 مورخ 4 جوزا 1393 شورای وزیران به ملاحظه می رسد. به باور مصاحبه دهندگان، حلقات مافیای در کشور شناخته شده اند، و اقدام در برابر آنها کار دشوار بوده که ظاهراً در برابر دولت یک آزمون بزرگ خواهد بود.

6.6.4.1. آسیب پذیری:

مداخله حلقات مافیایی در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا بخش بزرگ مواد نفتی و گاز مایع مورد نیاز کشور به صورت قاچاق وارد کشور گردیده به عواید گمرکی کشور صدمه بزند.

6.6.4.1.1. سفارش:

لوی سارنوالی جمهوری اسلامی افغانستان از طریق مرکز عدلی مبارزه علیه فساد اداری افراد و حلقات مافیای مواد نفتی و گاز مایع را شناسائی نموده تحت پیگرد عدلی قرار دهد.

ضرب الاجل: 30 قوس 1395

6.7. عبور از ترازوی وزارت فواید عامه

ترازوی وزارت فواید عامه معمولاً در آغاز نقطه صفری مرز قرار دارد. همزمان به داخل شدن محموله ها باید از بالای ترازو عبور کنند. نمایندگی وزارت فواید عامه محموله های مواد نفتی و گاز مایع را وزن نموده و مطابق قانون

مبلغ 100 افغانی از وزن نمودن تانکر اخذ می کنند. در این قدمه نیز شکایاتی متوجه اجراءات مامورین ترازو های وزارت فواید عامه است. درایوران تانکرها از پرداخت مبلغ 1500 افغانی از هر تانکر تیل، به مامورین وزارت فواید عامه، در این ترازوها خبر میدهند. در این زمینه کمیته نظارت و ارزیابی استعلامی را رسماً عنوانی وزارت فواید عامه ارسال نمود که در جواب آن وزارت فواید عامه اخذ 1500 افغانی را بصورت رسمی از سوی وزارت رد کرده، جرم تلقی کرده است. علاوه برآن، مصاحبه دهندگان باوردارند که مامورین ترازو های وزارت فواید عامه، در برابر پرداخت رشوه به تانکرهای بلند تناژ اضافه وزن میدهند از شاهراه های کشور عبور کنند. این قدمه نیز از ابعاد مختلف آسیب پذیر به فساد است: از بعد کنترول و نظارت بر اجراءات مامورین ترازو ها، برغم اینکه وزارت فواید عامه ترازو های سیار را در شاهراه های کشور فعال نمود، اما ثابت نکرد که حین عبور از ترازوی سرحدی، چرا به محموله ها برغم این که اضافه وزن بودند شان اجازه عبور از شاهراه را داده میشود. همچنان، نداشتن یک سیستم درجه بندی و عیار سازی (Calibration) ترازو ها که امکانات تغییر در وزن را به کارمندان اجازه ندهد، نیز میتوانست در کاهش تقلب و صدور اجازه به محموله ها مؤثر واقع شود. اما متأسفانه تا اکنون این تکنالوژی وارد افغانستان نشده است.

6.7.1. آسیب پذیری

در اختیار گرفتن ترازوهای کشور در برخی از ولایات توسط زورمندان و مقام های عالی رتبه باعث شده تا وزارت فواید عامه بر آنها کنترول لازم نداشته که این امر باعث ضیاع عواید دولتی میگردد.

6.7.1.1. سفارش

وزارت فواید عامه در هماهنگی با وزارت امور داخله جلو تسلط زورمندان و حلقات مافیایی را بر ترازو های کشور بگیرند.

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

6.7.2. آسیب پذیری

موجودیت فرصت های پرداخت رشوه به کارمندان ترازو ها باعث شده است تا در اسناد ترازو ها بصورت ارادی در تبنانی با توريد کنندگان و درایوران وزن را کم نشان دهند. که این امر باعث ضیاع عواید دولتی گردیده و موجب تخریب سرک ها می شود.

6.7.2.1. سفارش

وزارت فواید عامه در هماهنگی با ریاست امنیت ملی، کارمندان و مقام های محلی را که دست به رشوه ستانی و تبنانی با تجار و درایوران جهت کم نشان دادن وزن می زنند شناسائی نموده به ارگان های عدلی معرفی نماید. علاوه برآن، نظارت را طوری تنظیم نمایند که تکرر عمل صورت نگیرد.

• ضرب الاجل: 30 قوس 1395

6.7.3. آسیب پذیری

عدم معیاری بودن وزن ترازو ها و نبود سیستم درجه بندی معیاری (Calibration) باعث شده تا ترازوها وزن حقیقی را نشان ندهند.

6.7.3.1. سفارش

اداره ملی ستندرد، با همکاری وزارت فواید عامه تجهیزات و تکنالوژی درجه بندی معیاری (Calibration) را در کشور وارد نموده از تنظیم و عیار سازی ترازو ها حصول اطمینان نمایند.

• ضرب الاجل: 29 حوت 1395

6.8. عبور از شاهراه های افغانستان جهت رسیدن به شهرهای مورد نظر

بعد از داخل شدن تانکر ها به شاهراه ها حالا ماجرای دیگری نیز در انتظار درایوران تانکرها است که عبارت از اخذی های پولیس شاهراه ها میباشد. علاوه بر اینکه مصاحبه دهندگان به ویژه درایوران بر آن تأکید کردند، هیئت کمیته نظارت و ارزیابی بالفعل به این موارد برخورد کرده است. طور مثال، پولیس در مسیر شاهراه حیرتان که موتر حامل هیئت کمیته نظارت و ارزیابی از آن عبور میکرد محموله مواد نفتی را متوقف نموده از او مطالبه پول کرد. تا بالاخره مقدار پولی را از درایور آن بدون موجب گرفت. این یگانه داستان و چشم دید هیئت کمیته نظارت و ارزیابی نبوده بل مورد دیگری را بالفعل در مسیر راه اسلام قلعه و هرات نیز مشاهده نموده که بدلیل ابا و ورزیدن درایور از پرداخت پول، او مورد لت و کوب پولیس شاهراه قرار گرفت. در یک مورد در همین شاهراه پولیس با مداخله هیئت، از گرفتن پول از یک تانکر باز داشته شد. بعداً پولیس ادعا کرد که این تانکر تیل قاچاق وارد کرده است. اما جالب اینکه از درایور اسناد نخواست و بدون مشکل اجازه داد که درایور به مسیر خود ادامه دهد.

6.8.1. آسیب پذیری

عدم کنترل بر پولیس شاهراه باعث شده تا آنها بتوانند به اخذی غیر قانونی دست بزنند.

6.8.2. سفارش

وزارت امور داخله به منظور جلوگیری از اخذی های پولیس گروپ های گزمه و استخباراتی را تنظیم نماید که آنها بصورت منظم از پوسته ها دیدار نموده اخاذان را شناسائی و تحت پیگرد عدلی قرار دهند.

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

6.9. محصول ته جایی شاروالی ها

بعد از آنکه محموله های (تانکرهای) مواد نفتی و گاز مایع به شهر ها میرسند، باید به شاروالی ها نیز محصول تهجایی بپردازند. طبق قانون محصول خدمات شهری سال 1393 ضمیمه شماره دوم، شاروالی ها از هر نوع خدمات شهری که عرضه می نمایند، محصول تهجایی جمع می کنند. بناءً، هر تانکر تیل یا گاز که داخل شهر های افغانستان می شود شاروالی ها مبلغ 3000 افغانی پول تحت عنوان تهجایی از تانکر ها اخذ می کنند. براساس ادعای تاجران در شهر های مختلف افغانستان، شاروالی ها حین دریافت این پول ها رسید نمی دهند یعنی این پول را بدون دادن کدام رسید از نزد درایوران تانکر ها اخذ می کنند. حتی بسا اوقات از برخی تانکر ها پول کم می گیرند از بعضی تانکر ها پول نمی گیرند، زیرا صاحب آن تانکر در شاروالی واسطه دارد یا اینکه با کارمندان شاروالی قرابت یا ارتباط قومی و حزبی دارد¹.

6.10. توزیع به تانکهای تیل

این مرحله نیز به چالش های عدیده ای مواجه است، یکی از کلیدی ترین چالش های این مرحله مسئله تشخیص منابع توزیع است، به این معنی که تانک تیل را از کجا خریداری میکنند؟ مصاحبه دهندگان به این باروند که علاوه بر یک تعداد توريد کنندگانی که بصورت قانونی مواد نفتی را بعد از طی مراحل گمرکی وارد میکنند و تانک ها از آنها خریداری میکنند، منابع بیشتر توزیع مواد نفتی در تانک ها مواد نفتی وارداتی غیر قانونی و بی کیفیت است. در میان این منابع مواد نفتی قاچاقی بخش عمده مواد نفتی تانک ها را تشکیل میدهد. علاوه بر آن، مصاحبه دهندگان باور دارند یک بخش عمده مواد نفتی تانکها از تیل های معافی است. و شیوه آن را چنین تعریف میکنند: " تیل های معافی در تانک های خصوصی بازار از دو مجرا توزیع میگردد. (1) تیل ها مبادله می شوند، یعنی مواد نفتی وارد شده معافی به تانک ها توزیع میگردد و مواد نفتی که اصولی طی مراحل گمرکی شده اند به نیروهای نظامی بین المللی توزیع میگردد. (2) تیل های معافی که اضافه مصرف هستند بصورت مستقیم طی معامله پشت پرده با مالکان تانک ها در ذخایر تانکها پر میشوند و قدر ضرورت از آن جزو تام ها و قطعات نظامی وزارت های داخله و دفاع رسمی مصرف میکنند و بقیه از سوی تانکها در بازار به فروش میرسد."

¹ سفارش این عنوان در گزارش ارزیابی آسیب پذیری های پروسه جمع آوری عواید شاروالی ها ارائه شده است.

علاوه بر آن، مواد نفتی که از سوی منسوبین وزارت های داخله و دفاع به فروش میرسد نیز یکی از منابع دیگر توزیع تیل در بازار کشور است. بیشتر خورده فروش های مواد نفتی که در بازار به نظر میرسند، از این منبع استفاده نموده مواد نفتی دزدی شده را در بازار عرضه میکنند.

6.10.1. آسیب پذیری

نبود سیستم معیاری برای کنترل منابع خرید مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا مواد نفتی و گاز مایع قاچاق شده و غیر قانونی در داخل کشور از طریق تانک ها منظم به بازار توزیع گردد.

6.10.2. سفارش

ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع به منظور جلوگیری از بازاریابی برای مواد نفتی و گاز مایع قاچاقی و غیر قانونی میکانیزمی را ایجاد نماید که بر مبنای آن تمامی منابع و شرکت هایی که مواد نفتی و گاز را به تانک ها توزیع می نمایند ثبت و شناسائی نماید.

• ضرب الاجل: 30 میزان 1395

6.11. قیمت گذاری و نظارت بر فروش مواد نفتی و گاز مایع در بازار

مصاحبه دهندگان کتگوری مستهلکین و اکثریت ادارات دخیل در پروسه توريد به این بارند که در روند قیمت گذاری کلیدی ترین چالش مسئله انحصار و احتکار بازار مواد نفتی توسط توريد کنندگان کتگوری های مختلف مواد نفتی است. مجموع توريد کنندگان مواد نفتی دو نکته کلیدی در هماهنگی با ریاست عمومی مواد نفتی و گاز مایع توافق داشته، مشترکاً عمل میکنند.

نخست، در احتکار مواد نفتی و گاز مایع، همه آنها دست باهم داده احتکار میکنند. مصاحبه دهندگان، شیوه کار آنها را چنین بیان میکنند: "تصمیم مشترک به احتکار گرفته در تبنای با نهاد های دخیل در پروسه به ویژه ریاست تصدی مواد نفتی وانمود می سازند که توريد کاهش یافته است."

در ثانی، بلند بردن قیمت مواد نفتی در بازار، بعد از آن پروسه توريد را بطی ساخته یکی پی دیگر آهسته آهسته مواد را به فروش می رسانند، تا ناشی از آن مردم به کم یافت شدن مواد نفتی و گاز مایع باورمند شوند. تا بالاخره دست به قیمت کردن تیل میزنند و ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع بعد از گذشت چند هفته یکبار سر و صدا های را بصورت درامتیک در رسانه ها راه اندازی میکند و به مردم وعده می دهند که با آنها مذاکره کرده، قیمت مواد نفتی و گاز مایع را کاهش خواهد داد. تا اینکه این مرحله هم چند هفته را دربر میگیرد. این عمل در هر سال برای حد اقل 2-3 بار اتفاق می افتد. سال پار (1394) مثال خوبی است که در اواخر ربع سوم سال حدود یک ماه بیشتر این سناریو را بازی کردند. جالب این است که بعد از بهر برداری ازین فرصت آنها، ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع یکبار اعلان میکند که "پس از مذاکرات فرسایشی با تجار مواد نفتی بالاخره تجار قبول کردند که دو افغانی در قیمت مواد نفتی و گاز مایع کاهش آمده است. این در حالیکه قیمت 80% بلند می رود و سیر نزولی آن بسیار بطی در مدت چند ماه 30-50% کاهش می یابد که بالاخره مستهلکین به آن قیمت تن میدهند.

مصاحبه دهندگان به این باروند که بدلیل نقش مهمی که این ریاست در تنظیم مواد نفتی و گاز مایع دارد، مافیای مواد نفتی و گاز مایع در تار و پود آن رخنه کرده اند. کنترل مافیا بر این ریاست سبب شده تا نقش این ریاست در تنظیم و کنترل مواد نفتی کم رنگ شود. حال بجای این که این ریاست بتواند در تنظیم امور مواد نفتی و گاز مایع نقش پر رونق داشته باشد، بر عکس در زمینه سازی و سازماندهی بالا بردن قیمت مواد نفتی و احتکار نیز در پشت صحنه نقش بازی میکند. در پیوند به این موضوع مسئولین جدید این تصدی میگویند که در گذشته ها این اتفاقات رخ داده و به آنها نیز از سوی افراد و حلقهات توريد کنندگان مواد نفتی پیشنهادات پولی هنگفت شده است که از مجموع فروشات مبلغ 2 افغانی فی لیتر بوده اما علاوه بر انیکه به آنها پاسخ شدید منفی ارائه کرده است، بل برنامه های را نیز روی دست دارد که برای جلوگیری از این اتفاقات کمک خواهد کرد. او می افزاید که از زمان معرفی موصوف تا اکنون این اتفاق نه افتاده است.

6.11.1. آسیب پذیری

عدم تطبیق قانون احتکار و قانون انحصار از سوی مراجع مسئول در پروسه توزیع مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا تاجار مواد نفتی و گاز مایع در تبنانی با ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع دست به احتکار بزنند.

6.11.1.1. سفارش

وزارت تجارت و صنایع جهت تطبیق قانون احتکار و قانون انحصار میکانیزمی را وضع نماید که مبنی بر آن، مرتکبین آن مورد پیگرد و مجازات قرار گیرند.

ضرب الاجل: 30 میزان 1395

7. نتیجه گیری و سفارشات

7.1. نتیجه گیری

ارزیابی نشان میدهد که آسیب پذیری های این پروسه در برابر انواع فساد اداری بسیار جدی است و عقب این همه دست های بزرگ مافیای مواد نفتی در داخل و خارج کشور و حتی در میان حکومت نیز قرار دارند. این امر نه تنها باعث شده تا قوانین و مقررات موجوده در پروسه از عمل باز ماند، بل سبب شده تا مصوبات شورای وزیران بر خلاف اسناد تقنینی موجوده صادر گردیده، فرصت های بیشتری را با زیر پا گذاشتن منافع ملی به سود جویان فراهم سازد.

برخورد انفعالی ادارات مربوطه به ویژه ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع، اداره ستندرد ملی و معینیت گمرکات وزارت مالیه که همه به پیمانیه وسیع در برابر فساد اداری آسیب پذیر هستند نیز به نوبه خویش، راه را برای دست اندازی مافیای مواد نفتی و توريد مواد نفتی بی کیفیت هموار سازد. مهمتر از آن، ناکار آیی سیستم های موجود به شمول کنترول کیفیت، کنترول وزن، سیستم ASYCUDA در گمرکات و بالاخره عدم هماهنگی لازم میان نهاد های ذیربط علاوه بر اینکه زمینه ساز ترویج قاچاق مواد نفتی بی کیفیت گردیده، دولت افغانستان را نیز به صد ها میلیون افغانی متقبل خساره مالی ساخته است.

ارزیابی نشان میدهد که ادارات دخیل در پروسه به اصلاحات گسترده در تمامی ابعاد به شمول اسناد حقوقی، ساختار تشکیلاتی، منابع بشری، تجهیزات و افزار کاری، سیستم های اداری و حتی تجدید نظر در مسئولیت ها و صلاحیت ها دارند. اکنون که حکومت وحدت ملی متعهد بر تطبیق اصلاحات و افزایش منابع عایداتی کشور است باید اصلاحات را در پروسه توريد مواد نفتی تسریع بخشیده نشان دهد که در برابر فساد اداری، مافیای بزرگ و قاچاقچی های مواد نفتی با اراده قاطع مبارزه می کند.

7.2. سفارشات

سفارشات گزارش بیشتر متمرکز به طرح، اصلاح، تعدید، و تطبیق درست قوانین و مقررات، اصلاحات و نهادینه سازی ساختار های اداری، میکانیزه سازی هماهنگی میان ادارات دخیل در پروسه، کنترول و نظارت بر عمل کرد کارمندان و نحوه استخدام آنها، تجهیز و فعال سازی شعبات بندری ادارات دخیل با افزار و تجهیزات مدرن، و تقویه و مدرن سازی سیستم های اداری پروسه است. به منظور معلومات بیشتر به جزئیات بیشتر سفارشات به جدول زیر مراجعه شود.

7.2.1 جدول آسیب پذیری ها و سفارشات گزارش ویژه ارزیابی آسیب پذیری های پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع در برابر فساد اداری

		اولویت درجه (2)		اولویت درجه (3)	
شاخص	شماره مرجع سفارش در متن گزارش	سفرارش	شماره مرجع سفارش در متن گزارش	معلومات ابتدائی / آسیب پذیری	ضرب الاجل
طرح مقررہ تاسیس پالایشگاه های مواد نفتی و گاز مایع	4.1.1.1	وزارت تجارت و صنایع مقررہ جامعی را بمنظور تاسیس پالایشگاه های تصفیه مواد نفتی و فعال سازی مجدد انها طرح و جهت طی مراحل به مراجع مربوطه محول نماید.	4.1.1	عدم موجودیت مقررہ جامع پیرامون تاسیس پالایشگاه های مواد نفتی و گاز مایع علاوه بر اینکه باعث تصویب مصوبه های خلاف قانون اساسی شده، 8 پالایشگاه مواد نفتی و گاز مایع در کشور به رکود مواجه کرده است.	30 عقرب 1395
لغو قانون تصدی ها و تعیین سرنوشت تصدی ها	4.2.1.1	وزارت تجارت و صنایع در هماهنگی با وزارت های مالی و عدلیه طرح لغو قانون تصدی های دولت را به کابینه جمهوری اسلامی افغانستان ارائه نموده، سرنوشت تصدی ها را روشن سازد.	4.2.1	قانون تصدی های دولت بدلیل اینکه مطابق ارزش های اقتصاد پلان شده قبل از قانون اساسی افغانستان توشیح شده است، در مغایرت با شیوه اقتصاد باز و ماده 10 قانون اساسی افغانستان است. این امر باعث شده تا این قانون از تطبیق باز مانده تصدی های دولتی را به رکود مواجه سازد.	30 میزان 1395
بازنگری و اصلاح اساسنامه تصدی مواد نفتی و گاز مایع	4.3.1.1	وزارت تجارت در هماهنگی با وزارت مالیه و وزارت عدلیه، اساسنامه تصدی مواد نفتی و گاز مایع را بازنگری و اصلاح نماید.	4.3.1	اساسنامه تصدی مواد نفتی و گاز مایع مبتنی بر نظام اقتصادی پلان شده و در مغایرت با ماده 10 قانون اساسی بوده، باعث تضاد منافع و متضرر ساختن متشبثین سکتور خصوصی به ویژه توريد کنندگان مواد نفتی گردیده است.	30 عقرب 1395
جلوگیری از مداخله در مافیای مواد نفتی پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع	4.4.1.1	وزارت تجارت و صنایع در هماهنگی با اطاق های تجارت و صنایع، پالیسی را طرح و تصویب نمایند که مبتنی بر آن مویدات جزائی بر متخلفین قانون تطبیق و جلو مداخله های مافیای مواد نفتی و گاز مایع گرفته شود.	4.4.1	حکومت داری ضعیف، و شکل گیری گروه های مافیایی در تجارت مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا این قانون بگونه درست عملی نگردد.	30 عقرب 1395
حذف ماده 16 قانون گمرکات در رابطه به تجویز کمیشن کاری	4.5.1.1	وزارت مالیه در همکاری با وزارت عدلیه ماده 16 قانون گمرکات را حذف نماید.	4.5.1	فقره اول ماده 16 قانون گمرکات در رابطه به قانونمند ساختن فعالیت کمیشن کاران در گمرکات باعث ایجاد فرصت های فساد گسترده از طریق کمیشن کاران در این نهاد گردیده است.	10 جدی 1395
تهیه میکانیزم برای تطبیق ماده 20 و 21 قانون ستندرد ملی	4.6.2.1	اداره ملی ستندرد جهت جلوگیری از ورود مواد نفتی بی کیفیت میکانیزمی را تهیه نماید که مبتنی بر آن از روند تطبیق کامل ماده های 20 و 21 قانون ستندرد ملی اطمینان حاصل شود.	4.6.2	تصامیم غیر تخصصی شورای وزیران و نادیده گرفتن نقش اداره ملی ستندرد در پروسه تصمیم گیری ها باعث شده تا تصامیم بر خلاف قوانین نافذہ کشور به ویژه قانون ستندرد ملی اتخاذ گردیده، روند تطبیق قوانین را در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع به چالش کشاند.	30 میزان 1395
طرح جامع یکسان سازی پالیسی ها	4.7.1.1	وزارت تجارت و صنایع برای تطبیق یکسان این پالیسی و تغییر شخصیت حقوقی ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع طرح جامع را تهیه و غرض منظوری به کابینه جمهوری اسلامی افغانستان ارائه نماید.	4.7.1	عدم تطبیق یکسان مواد پالیسی نفت و گاز باعث شده تا تجار مواد نفتی بدون استفاده از خدمات ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع الزاماً به این ریاست پول بپردازند. علاوه برآن از طرح این پالیسی	30 میزان 1395

	حدود 9 سال سپری شده اما بند 9 بخش اول این پالیسی که وزارت تجارت را مکلف به تغییر شخصیت حقوقی تصدی به شرکت ساخته بود عملی نشده است.				
دوامدار	تصامیم و پالیسی های شورای وزیران در مغایرت با قوانین نافذ کشور و نادیده گرفتن نقش اداره مربوطه باعث شده تا قوانین نافذ کشور از عمل باز مانند.	4.8.1	ریاست عمومی اداره امور ریاست جمهوری اسلامی افغانستان قبل از اینکه مصوبات/ پالیسی ها به کابینه/شورای وزیران ارائه شود، مصوبات و پالیسی ها را در مطابقت با قوانین نافذ کشور و در مشوره با ادارات مربوطه بررسی همه جانبه نموده بعد از رفع نواقص و خلاء های به کابینه و شورای وزیران جهت تصویب و بحث ارائه نماید.	4.8.1.1	بررسی مسوده مصوبات کابینه/ شورای وزیران و مشوره با ادارات تخنیکي مربوطه قبل از تصویب
15 میزان 1395	روشن نبودن مرجع رهبری پروسه توريد مواد نفتی و نقش داشتن ادارات مختلف در پروسه روند روند مدیریت و هماهنگی میان ادارات صدمه وارد کرده، باعث کاهش شفافیت و حسابدهی گردیده است.	5.1.1	وزارت تجارت و صنایع ابتکار رهبری پروسه توريد را بدوش گرفته میکانیزم شفاف هماهنگی و پاسخگویی را در پروسه ایجاد نماید.	5.1.1.1	تهیه میکانیزم شفاف هماهنگی میان ادارات به رهبری وزارت تجارت و صنایع
15 میزان 1395	تعدد ادارات و بیروکراسی پیچیده در پروسه صدور جواز ها در بخش توريد مواد نفتی و گاز مایع زمینه فساد اداری را در پروسه فراهم نموده، باعث سرگردانی تجار و سرمایه گذاران در این بخش شده است.	5.2.1	وزارت تجارت و صنایع باید نقش تمامی ادارات صادر کننده جواز ها را در بخش مواد نفتی ارزیابی نموده طرحی را تصویب نماید که مبتنی بر آن صدور جواز از یک مرجع واحد صورت گیرد.	5.2.1.1	ایجاد مرجع واحد صدور جواز های تجارت مواد نفتی و گاز مایع
30 قوس 1395	موجودیت تورم تشکیلاتی در ریاست تصدی مواد نفتی باعث شده تا حدود 60% کارمندان این اداره به بیکاری مخفی مواجه شده در جستجوی فرصت های فساد اداری باشند.	5.3.1	وزارت تجارت در مشوره با ریاست تصدی مواد نفتی، ساختار تشکیلاتی این ریاست را بازنگری نموده بست های اضافی را شناسایی و ساختار تشکیلاتی را در مطابقت به حجم کار این اداره عیار سازد.	5.3.1.1	بازنگری و اصلاح ساختار تشکیلاتی ریاست تصدی مواد نفتی در مطابقت با حجم کار
29 حوت 1395	کمبود کارمندان در برخی از ادارات گمرکی کشور سبب شده تا بخش زیاد امتعه توريدی بصورت درست تشریح نگردد. و این امر زمینه فساد اداری و فرار عواید ناشی از محصولات گمرکی را فراهم نموده است.	5.3.2	وزارت مالیه در مشوره با مسئولین گمرکات ساختار تشکیلاتی گمرکات در ولایات و محلات را بازنگری نموده و تشکیلات را در مطابقت با حجم کار گمرکات طوری عیار نماید که اجناس وارداتی کاملاً معاینه و تشریح شود.	5.3.2.1	بازنگری ساختار تشکیلاتی گمرکات با در نظر داشت تشریح کامل اجناس
29 حوت 1395	عدم شفافیت لازم و مداخلات اشخاص با نفوذ در پروسه استخدام ادارات عایداتی باعث شده تا افراد غیر واجد شرایط در بست های عایداتی استخدام شوند که این امر، روند ظرفیت سازی را در این ادارات به چالش کشانیده است.	5.5.1	کمپسیون مستقل اصلاحات اداری در هماهنگی با وزارت مالیه، وزارت تجارت، اداره ملی ستندرد، کارمندان این نهاد ها را در یک روند شفاف ارزیابی نموده، افرادی را که به ظرفیت سازی نیازمند اند به کورس های آموزشی مرتبط به وظیفه معرفی نماید.	5.5.1.1	ارزیابی کارمندان گمرکات، اداره ملی ستندرد و ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع و معرفی آنها به کورس های ظرفیت سازی
29 حوت 1395	عدم تجهیز اداره ملی ستندرد با افزار کاری از جمله لابراتورها، بدلیل کمبود بودجه، باعث شده تا عملاً قانون ستندرد	5.6.1	اداره ملی ستندرد، طرح جامع ظرفیت سازی و تجهیزات (لابراتورها و عیارکن ترازوها و سایر افزار لازم)	5.6.1.1	طرح جامع ظرفیت سازی و تجهیز اداره ملی ستندرد

	ملی بصورت موثر تطبیق نشود.		مورد نیاز این اداره را تهیه نموده، قناعت وزارت مالیه و تمویل کنندگان بین المللی را جهت پرداخت بودجه آن فراهم سازد.		
10 جدی 1395	عدم موجودیت یک پالیسی معیاری برای حفاظت از تجهیزات ادارات دخیل در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع باعث تخریب زود هنگام و بعضاً تخریب ارادی توسط کارمندان، گردیده که در قبال آن کارمندان مسئول شناخته نمی شوند.	5.6.2	وزارت مالیه مقررہ را طرح و به تصویب برساند که مبتنی بر آن، کارمندان ادارات مسئولیت حفظ و مراقبت جدی افزار کاری و تجهیزات دفتر را به عهده داشته باشند. این مقررہ مشتمل بر مویدات و جبران خساره بوده باشد.	5.6.2.1	طرح و تصویب مقررہ حفاظت از افزار کاری ارگانهای دولتی
29 جوزای 1396	عدم توازن میان مسئولیت ها و صلاحیت ها و انحصار صلاحیت های اداری در مرکز باعث کندی روند اجراءات ادارات به ویژه ادارات محلی دخیل در پروسه توريد مواد نفتی و نارضایتی مراجعین گردیده است.	5.7.1	کمیسیون اصلاحات اداری و خدمات ملکی در هماهنگی با وزارت عدلیه، ریاست عمومی اداره امور ریاست جمهوری و ریاست مستقل ارگانهای محل مسئله توازن میان صلاحیت ها و مسئولیت های سطوح مختلف ادارات را در مسوده تحت کار قانون اجراءات اداری درج نماید.	5.7.1.1	درج مسئله توازن صلاحیت ها و مسئولیت ها در مسوده قانون اجراءات اداری
30 قوس 1395	برخورد انفعالی وزارت تجارت در رابطه به همکاری با تجار در پروسه قرارداد مواد نفتی با کشور های صادر کننده آن باعث شده تا برخی از مافیای مواد نفتی افغانستان با مسئولین تراز اول ادارات مواد نفتی کشور های همسایه دست باهم داده مواد نفتی را نسبت به کشور های دیگر بالای تجار قیمت تر از نرخ معمول آن به فروش برساند.	6.2.1	وزارت تجارت و صنایع جهت جلوگیری از مافیای شدن مواد نفتی و گران فروشی مواد نفتی زمینه رقابت سالم را به منظور تطبیق قوانین حمایه از مستهلکین و رقابت فراهم سازد.	6.2.1.1	فراهم سازی زمینه های رقابت سالم جهت تأمین حقوق مستهلکین
29 حوت 1396	معیاری نبودن تانکرها و وسایط نقلیه ترانسپورتی بین المللی افغانستان باعث شده تا تجار مواد نفتی نتوانند بصورت مستقیم مواد نفتی شان را از طریق کمپنی های بارچالانی بین المللی افغانستان وارد کشور نمایند، که علت اصلی آن صدور جواز به شرکت های بارچالانی بین المللی بدون در نظر داشت معیارهای TIR از سوی وزارت ترانسپورت است.	6.3.1	وزارت ترانسپورت و هوانوردی قبل از صدور جواز به شرکت های بارچالانی بین المللی، از تطبیق معیارهای TIR اطمینان حاصل نماید.	6.3.1.1	تطبیق معیارهای TIR قبل از صدور جواز به شرکت های ترانسپورتی بین المللی افغانستان
30 عقرب 1395	معافیت و عدم تطبیق قانون بر افراد و اشخاص زورمند و نزدیک به حلقات سیاسی و نقش مافیای مواد نفتی و گاز مایع در سطوح بلند حکومت و پارلمان کشور باعث شده تا افراد مظنون به فساد میلیون ها دالر تحت پیگرد عدلی و قضایی قرار نگیرند.	6.4.1	اداره امور ریاست جمهوری از طریق یک هیئت مشترک دولتی چگونگی جمع آوری عواید ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع و تثبیت موارد سوء استفاده از آن توسط مسئولین قبلی آن اداره را بررسی همه جانبه نموده اشخاص مظنون به فساد را شناسائی نموده به ارگانهای عدلی و قضایی معرفی نماید.	6.4.1.1	تعیین هیئت مختلط بررسی موارد سوء استفاده در ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع

ارزیابی آسیب پذیری های پروسه تورید و عرضه مواد نفتی و گاز مایع در برابر فساد اداری

29 حوت 1395	نمود سیستم های فعال اداری باعث شده تا بستر مطمئن فساد اداری به کارمندان ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع در این نهاد پهن گردد.	6.4.2	وزارت تجارت و صنایع، بعد از یک مطالعه جامع وضعیت فعلی این نهاد، سیستم های مالی و حسابداری به شمول عواید و مصارف ریاست تصدی مواد نفتی را برقی ساخته میکانیزم های را معرفی نماید که منجر به شفافیت، حسابداری و مسئولیت پذیری مسئولین و کارمندان در امور مالی این نهاد شود.	6.4.2.1	برقی سازی سیستم های مالی و حسابداری ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع
29 حوت 1395	کهنه بودن ابزار کاری و تجهیزات ریاست تصدی مواد نفتی باعث شده تا باوجود اخذ پول از تورید کنندگان مواد نفتی و گاز مایع، خدمات مطمئن و با کیفیت مطابق لست مندرج پالیسی مواد نفتی و گاز مایع به آنها ارائه نگردد.	6.4.3	ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع در صورت حفظ تشکیل، ابزار کاری و ذخایر خویش را باز سازی و نو سازی نموده، اطمینان تورید کنندگان مواد نفتی را در رابطه به عرضه خدمات با کیفیت حاصل نماید.	6.4.3.1	نوسازی و بازسازی تجهیزات و افزار کاری ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع
30 میزان 1395	در حال حاضر ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع بر خلاف ماده 3 و 4 پالیسی مواد نفتی و گاز مایع در حالیکه برخی از خدمات مندرج این پالیسی را ارایه نمیکند، بالای تورید کنندگان مواد نفتی و گاز مایع حق الخدمت وضع میکند.	6.4.4	ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع، مطابق پالیسی مواد نفتی و گاز مایع، از تورید کنندگانی که نمی خواهند از خدمات این نهاد استفاده کنند، بصورت اجباری بر آنها پول حق الخدمت وضع نکند.	6.4.4.1	اختیاری نمودن استفاده تورید کنندگان از خدمات ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع مطابق پالیسی مواد نفتی و گاز مایع
30 عقرب 1395	استیشن های فروش و دست فروشان تیل های بی کیفیت که مواد را تحت نام تیل های سوپر و رگولر بفروش می رسانند کنترل و پرسی وجود ندارد	6.5.4	ریاست ستندرد ملی با همکاری مقامات امنیتی و حقوقی لابراتور های سیار را بکار انداخته متخلفین را مورد پیگرد عدالی قرار دهد.	6.5.4.1	بکار انداختن لابراتور های سیار در کابل و ثعائر شهر ها و شاهرها
دومدار	عدم تطبیق قانون بالای اشخاص دخیل در جعل و تزویر اسناد و جور آمد هیبت نمونه گیری با تورید کننده گان فرصت های بیشتری فساد اداری و رشوه ستانی را مساعد نموده سبب افزایش ورود مواد نفتی و گاز مایع بی کیفیت در بازار شده است.	6.5.1	اداره ملی ستندرد، کارمندان دخیل در جعل و تزویر نتایج آزمایش کیفیت را شناسایی و غرض پیگرد قانونی به ارگان های عدلی و قضایی معرفی نماید.	6.5.1.1	معرفی موارد جعل و تزویر در نتایج آزمایش کیفیت و معرفی عاملین آن به ارگانهای عدلی
30 قوس 1395	ضعف میکانیزم های نظارتی اداره ملی ستندرد پیرامون اجراءات کمپنی جیوکیم باعث شده تا اعتماد برخی از تورید کنندگان و مسئولین ادارات محلی بر آنها کم شده و شفافیت پروسه زیر سوال قرار گیرد.	6.5.2	اداره ملی ستندرد، غرض حصول اطمینان از شفافیت در اجراءات کمپنی جیوکیم میکانیزمی را طرح و تطبیق نماید که بر اساس آن برخی از آزمایش های انجام یافته توسط این کمپنی را مجدداً آزمایش کند.	6.5.2.1	آزمایش های نمونه ای از اجراءات کمپنی جیوکیم
29 حوت 1396	تعدد بیش از 3000 تانک تیل در نقاط مختلف کشور باعث شده تا اداره ملی ستندرد نتواند کیفیت مواد نفتی را در بازار کنترل و تثبیت کند.	6.5.3	ریاست عمومی تصدی مواد نفتی و گاز مایع، تانک های تیل را تحت چتر شرکت های محدود تورید کننده مواد نفتی جواز دهد؛ تا روند کنترل کیفیت مواد نفتی و گاز مایع آنها توسط اداره ملی ستندرد تسهیل گردد.	6.5.3.1	صدور جواز به تانک های تیل تحت چتر شرکت های تورید کننده
30 میزان 1395	تعیین قیمت مواد نفتی بدون در نظر داشت بازار واقعی باعث شده تا فرصت های قاچاق مواد نفتی بی کیفیت و فساد اداری در گمرکات کشور فراهم گردد.	6.6.1	وزارت مالیه، شیوه قیمت گذاری خویش را مطابق میتود اول که اعتبار دهی به بل خریداری (invoice) است، تعیین نموده در هماهنگی با ریاست عمومی مواد نفتی و گاز مایع و کشور های صادر کننده مواد نفتی و گاز مایع	6.6.1.1	اعتباردهی به invoice در پروسه تعیین قیمت مواد نفتی و گاز مایع

			از اصل بودن بل خریداری حصول اطمینان نماید.		
30 سنبله 1395	نبود میکانیزم های شفاف کنترل و حسابگیری از گمرکات باعث شده تا بخش بزرگ مواد نفتی و گاز مایع مورد نیاز کشور از طریق گمرکات کشور بدون محصول توريد و عرضه شود.	6.6.2.1	اداره امور ریاست جمهوری از طریق یک هیئت مشترک دولتی چگونگی جمع آوری محصول گمرکی و تثبیت موارد سوء استفاده آن را بررسی همه جانبه نموده اشخاص مظنون به فساد را شناسائی و به ارگانهای عدلی و قضائی معرفی نماید.	6.6.2.1.1	تعیین هیئت بررسی موارد سوء استفاده از محصول گمرکی مواد نفتی و گاز مایع در گمرکات
30 میزان 1395	معافیت محصول گمرکی از توريد مواد نفتی و گاز مایع نیروهای نظامی بین المللی و ملی باعث سوء استفاده شده و فرصت های گریز از پرداخت محصولات گمرکی را فراهم نموده است.	6.6.3.1	وزارت امور خارجه در تفاهم با نیروهای بین المللی و وزارت های مالی، داخله و دفاع، تفاهمه نامه ای را امضاء نماید که مبتنی برآن، محصول گمرکی از توريدات تمامی مواد نفتی و گاز مایع مربوط نیروهای نظامی اخذ گردد و وزارت مالیه پول های پرداخت شده را به حساب بانکی نیروهای نظامی بین المللی و داخلی برگرداند. همچنان موافقه بعمل آید که اموال تشریح و آزمایش شوند تا از ورود اموال و اجناس غیر مجاز و بی کیفیت جداً ممانعت بعمل آید.	6.6.3.1.1	تفاهم با نیروهای بین المللی جهت تغییر شیوه استفاده از معافیت گمرکی
30 قوس 1395	مداخله حلقات مافیایی در پروسه توريد مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا بخش بزرگ مواد نفتی و گاز مایع مورد نیاز کشور به صورت قاچاق وارد کشور گردیده به عواید گمرکی کشور صدمه بزند.	6.6.4.1	لوی سارنوالی جمهوری اسلامی افغانستان از طریق مرکز عدلی مبارزه علیه فساد اداری افراد و حلقات مافیایی مواد نفتی و گاز مایع را شناسائی نموده تحت پیگرد عدلی قرار دهد.	6.6.4.1.1	شناسائی و پیگرد عدلی افراد و حلقات مافیایی
30 میزان 1395	در اختیار گرفتن ترازوهای کشور در برخی از ولایات توسط زورمندان و مقام های عالی رتبه باعث شده تا وزارت فواید عامه بر آنها کنترل لازم نداشته که این امر باعث ضیاع عواید دولتی میگردد.	6.7.1	وزارت فواید عامه در هماهنگی با وزارت امور داخله جلو تسلط زورمندان و حلقات مافیایی را بر ترازو های کشور بگیرند.	6.7.1.1	جلوگیری از تسلط زورمندان به ترازوها
30 قوس 1395	موجودیت فرصت های پرداخت رشوه به کارمندان ترازو ها باعث شده است تا در اسناد ترازو ها بصورت ارادی در تبنانی با توريد کنندگان و درایوران وزن را کم نشان دهند. که این امر باعث ضیاع عواید دولتی میگردد.	6.7.2	وزارت فواید عامه در هماهنگی با ریاست امنیت ملی، کارمندان و مقام های محلی را که دست به رشوه ستانی و تبنانی با تجار و درایوران جهت کم نشان دادن وزن می زنند شناسائی نموده به ارگان های عدلی معرفی نماید.	6.7.2.1	کنترل کارمندان ترازوها به منظور جلوگیری از تزویر اسناد وزن
29 حوت 1395	عدم معیاری بودن وزن ترازو ها و نبود سیستم درجه بندی معیاری (Calibration) باعث شده تا ترازو ها وزن حقیقی را نشان ندهند.	6.7.3	اداره ملی ستندرد، تجهیزات و تکنالوژی درجه بندی معیاری (Calibration) را در کشور وارد نموده از تنظیم درست ترازو ها اطمینان حاصل نماید.	6.7.3.1	عیار سازی ترازوها توسط تکنالوژی Calibration

<p>30 میزان 1395</p>	<p>عدم کنترل بر پولیس شاهره باعث شده تا آنها بتوانند به اخاذی غیر قانونی دست بزنند.</p>	<p>6.8.1</p>	<p>وزارت امور داخله به منظور جلوگیری از اخاذی های پولیس گروپ های گزمه و استخباراتی را تنظیم نماید که آنها بصورت منظم از پوسته ها دیدار نموده اخاذان را شناسائی و تحت پیگرد عدلی قرار دهند.</p>	<p>6.8.1.1</p>	<p>کنترل چک پوست های پولیس به منظور جلوگیری از اخاذی ها</p>
<p>30 میزان 1395</p>	<p>نبود سیستم معیاری برای کنترل منابع خرید مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا مواد نفتی و گاز مایع قاچاق شده و غیر قانونی در داخل کشور از طریق تانک ها منظم به بازار توزیع گردد.</p>	<p>6.10.1</p>	<p>ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع به منظور جلوگیری از بازاریابی برای مواد نفتی و گاز مایع قاچاقی و غیر قانونی میکانیزمی را ایجاد نماید که بر مبنای آن تمامی منابع و شرکت هایی که مواد نفتی و گاز را به تانک ها توزیع می نمایند ثبت و شناسائی نماید.</p>	<p>6.10.1.1</p>	<p>ثبت مجدد تمامی شرکت های تورید کننده مواد نفتی و گاز مایع به منظور جلوگیری از جواز های مجازی و غیر حقیقی</p>
<p>30 میزان 1395</p>	<p>عدم تطبیق قانون احتکار و قانون انحصار از سوی مراجع مسئول در پروسه توزیع مواد نفتی و گاز مایع باعث شده تا تجار مواد نفتی و گاز مایع در تنبانی با ریاست تصدی مواد نفتی و گاز مایع دست به احتکار بزنند.</p>	<p>6.11.1</p>	<p>وزارت تجارت و صنایع جهت تطبیق قانون احتکار و قانون انحصار میکانیزمی را وضع نماید که مبنی بر آن، مرتکبین آن مورد پیگرد و مجازات قرار گیرند.</p>	<p>6.11.1.1</p>	<p>طرح میکانیزم تطبیق قانون منع احتکار و قانون منع انحصار</p>

8. منابع

1. قانون اساسی افغانستان 1382
2. قانون سرمایه گذاری خصوصی در افغانستان 1384
3. قانون مالیات بر عایدات 1387
4. قانون گمرکات 1384
5. قانون ستندرد ملی افغانستان 1392
6. قانون نفت و گاز 1387
7. پالیسی مواد نفتی و گاز مایع شماره 3 سال 1386
8. مصوبه شماره 50 سال 1391 شورای وزیران
9. مصوبه شماره 45 سال 1392 شورای وزیران
10. مصوبه شماره 9 مورخ 4 جوزا 1393
11. مصوبه شماره 4 سال 1394 شورای وزیران
12. قانون تصدی های دولت سال 1370
13. اساسنامه تصدی سال 1366
14. قانون محصول خدمات شهری (محصول تهجایی) تعدیل سال 1393
15. مقررہ کنترول و سایط نقلیه باربری بلند توناژ سال 1393

مصاحبه ها

16. مصاحبه با وزیر تجارت و صنایع افغانستان
17. مصاحبه با معین انکشاف سکتور خصوصی و صنایع وزارت تجارت
18. مصاحبه با اتاق های تجارت و صنایع افغانستان
19. مصاحبه با اداره ملی ستندرد
20. مصاحبه با مسئولین دفتر مرکزی جیوکیم در کابل
21. مصاحبه با آمرین اداره ستندرد شهرک بندری حیرتان، آقینه، تورغندی و اسلام قلعه
22. مصاحبه با آمرین کمپنی جیوکیم شهرک بندری حیرتان، آقینه، تورغندی و اسلام قلعه
23. مصاحبه با معین گمرکات وزارت مالیه
24. مصاحبه با روسای تصدی مواد نفتی و گاز مایع ولایات بلخ، هرات، و کابل
25. مصاحبه با مدیران مواد نفتی و گاز مایع شهرک بندری حیرتان، آقینه، تورغندی و اسلام قلعه
26. مصاحبه با رئیس شرکت تجارتي غضنفر
27. مصاحبه با رئیس شرکت تجارتي برادران اتحاد
28. مصاحبه با اتحادیه مواد نفتی و گاز مایع ولایت هرات
29. مصاحبه با اتحادیه گاز مایع ولایت هرات
30. مصاحبه با شبکه نهاد های جامعه مدنی
31. مصاحبه با تاجران تورید مواد نفتی و گاز مایع

9. ضمایم:

- ضمیمه (1) جدول مراحل پروسه تورید مواد نفتی و گاز مایع
- ضمیمه (2) لست کمپنی های تورید کننده مواد نفتی معافی به نیروهای نظامی بین المللی و ملی

ضمیمه (1) جدول مراحل پروسه تورید مواد نفتی و گاز مایع

شماره	مراحل پروسه تورید مواد نفتی و گاز مایع	مرجع مسئول
1	بدست آوردن جواز های : 1- سرمایه گذاری 2- شرکت تجاری 3- اخذ جواز	اداره حمایت از سرمایه گذاری (AISA) ریاست عمومی ثبت مرکزی و ملکیت های فکری - وزارت تجارت و صنایع آمریت تنظیم مواد نفتی و گاز مایع- وزارت تجارت
2	اشتراک در داوطلبی (مواد نفتی) و عقد قرارداد	تورید کننده (تاجر) نهاد های مواد نفتی و گاز مایع- (کشورهای صادر کننده مواد نفتی و گاز مایع)
3	تهیه - CMR - یا Consignment (بارنامه انتقال)	شرکت فروشنده و تحویلی آن به شرکت ترانسپورتی / تورید کننده
4	انتقال مواد نفتی و گاز مایع	شرکت های باربری (واگون ها و تانکر های ملی و بین المللی الی نقطه صفری) مدیریت گمرک سرحدی
5	مهر و نشانی شد اسناد (CMR Consignment)	تورید کننده/ شرکت های باربری گمرک سرحدی
6	پارک نمودن واگون و تانکر ها در نقطه صفری	مدیریت تصدی مواد نفتی و گاز مایع
7	ارسال اسناد توریدی مواد نفتی و گاز مایع به مدیریت تصدی مواد نفتی و گاز مایع	مدیریت تصدی مواد نفتی و گاز مایع
8	اخذ 1.6% محصول حق خدمت و ارسال اسناد تورید تیل به اداره ملی ستندرد	اداره ملی ستندرد
9	کنترول اسناد و ارسال به کمپنی جیوکیم	کمپنی جیوکیم
10	کنترول و کیفیت، نمونه گیری از واگون ها و تانکر ها	هنیت چهار نفری (انسا، جیوکیم، مواد نفتی و نماینده تاجر)
11	ارسال نتایج لابراتوار از جیوکیم به انسا	کمپنی جیوکیم
12	تصدیق و ارسال نتایج لابراتوار به مدیریت مواد نفتی و گاز مایع	اداره ملی ستندرد
13	ارسال نتایج لابراتوار به گمرک سرحدی	مدیریت مواد نفتی و گاز مایع
14	ارسال اسناد و نتایج به ریاست گمرک محصولی	گمرک سرحدی
15	طی مراحل محصول گمرکی	گمرک محصولی
16	وزن نمودن تانکر ها	تراوز های گمرک، وزارت فواید عامه و مواد نفتی
17	تخلیه در ذخایر مواد نفتی/ شخصی	تورید کننده
18	انتقال به شهرهای افغانستان جهت توزیع	تورید کننده
19	اخذ محصول ته جایی از تورید کننده	شاروالی کابل
20	تخلیه در ذخایر و تانک های شهری	تورید کننده

ضمیمه (2) لیست کمپنی های تورید کننده مواد نفتی معافی به نیروهای نظامی بین المللی و ملی

No	Name of Supplier / Company	Recipient
1	Red Star Enterprise Limited	United States Army (USA)
2	N.C.S	Resolute Support Mission (RSM)
3	Ghazanfer Oil and Gas Company	Ministry of Finance (MOF)
4	Ghazanfer Oil and Gas Company	Ministry of Defense (MOD)
5	Northern Afghanistan Company	Ministry of Defense (MOD)
6	Ariaya Target Logistic	Resolute Support Mission (RSM)
7	CE.FE. Limited	Resolute Support Mission (RSM)
8	Maihan Sellab Limited	Resolute Support Mission (RSM)
9	Fadeless Limited	Resolute Support Mission (RSM)
10	Ferdowsy Balkh Limited	Ministry of Finance (MOF)
11	Original Supplies Limited	Resolute Support Mission (RSM)
12	Ariaya Target Petroleum Saify Group	Ministry of Interior (MOI)
13	National Fuel Corporation	United States Army (USA) & Ministry of Finance (MOF)
14	Original Supplies and Parwan Group	Ministry of Interior (MOI)
15	Ariaya Target Petroleum	Resolute Support Mission (RSM)
16	North Comp Supply	United States Army (USA)
17	Afghan Fortune	Resolute Support Mission (RSM)
18	Northern Afghanistan Company	Resolute Support Mission (RSM)
19	Lego Afghan	Resolute Support Mission (RSM)
20	Parwan Group	Resolute Support Mission (RSM)